

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

10 soros post. sor egyszer 20 ft.
minden következő 10 ft.

Nyitási díj 40 ft.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 287.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, november 22.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezérolk: Az egyszakaszos törvény.
Horvátul mindhalálig.
Vissza Amerikából!
A második végrendelet.
Hajszá egy ovónál ellen.
Botrány a folyosón.
Negymillió örökség.
A t. Házból.
Tárca: Fogynak az írók. Írta: Mikszáth Kálmán.

Az egyszakaszos törvény.

Arad, november 21.

A vaskos, öreg törvénykönyvek kijönnek a divatból és helyüket egyparagrafusos törvénycikkeknek foglalják el *Corpus Juris*-ban. A legelső ilyen a lex Szapáryana volt; de ez megmaradt paragrafusnak, törvény nem lett belőle. A sorsára kívánczolt a lex Dániel, de az obstrukció nem engedte megszületni. A vasutasok szolgálati pragmatikájából is egyparagrafusos törvény lett, amelyet lex Kossuth-nak csufoltak. Most pedig a nehezen megkötött kiegyezést is egyparagrafusos törvényben akarják valósággá formálni. A mint látható, az egyparagrafusos törvények iskolája hatalmasan hódít, s az eszköze hovatovább sablonos lesz. A melyik törvény százharmincegy paragrafusban nem lesz valósággá, az egy §-ba bujva átsiklik a legvadabb obstrukción is.

Hát az bizonyos, hogy a kormánynak valamit kellett csinálni a horvát ostrom-

mal szemben, amelynek obstrukció-jellegét már nem lehetett elvitatni. A legjobb az lenne, ha az a gyalázatos Tisza István megcsinálta volna annak idején a házszabályrevíziót. Most lassan-lassan kiderül az ő igazsága. Akkor azt mondták a Tisza hívei: jöhet egyszer egy nemzet-ellenes kisebbség, amelynek obstrukciója ép úgy megakaszthatja a törvényhozás működését, mint ahogy azt a nemzeti jelszavak alatt küzdő technikus obstruktorok tették. Akkor egy hatalmasan harsogó frázist vágtak az érvelők elébe: olyan obstrukció, amely mögött nem áll a nemzet, amelyet a közvélemény nem pártol, egy napig se garázdálkodhatik a magyar parlamentben. Nos, itt van a nemzetietlen obstrukció: nincsen mögötte a közvélemény, nem támogatja az utca, és az mégis megakasztja a parlament működését és előtérbe helyezi annak veszedelmét, hogy ujévig nem lesz törvény a kiegyezési javaslatokból. Pedig erre Wekerle garanciát vállalt.

Házszabályrevízióval most bajos előállni ugyanazoknak, akik annak idején ellenezték; de meg az egyébként is hosszadalmas eljárás, bizonytalan kimenetelű kísérlet lenne. Sokkal biztosabbnak ígérkezett az egyparagrafusos törvény.

Hadvezéreket, taktikusokat a siker igazol. Ha Wekerle az egyparagrafussal baj nélkül kivágja magát a horvát obstrukcióból, s elébe nem gördít legyűrhetetlen akadályt a Polónyi szervezte magyar obstrukció,

jól van, helyesen van. Senkinek se lehet öröme a horvátok mai küzdelmében, az obstrukcióban, amelyet a fölszigázott és ki nem elégitett várakozások pattantottak ki. A magyar törvényhozásnak fontos, régi vágyakat betöltő tennivalói vannak; mindenképen üdvös hát, ha a békés munka kerékvetőit az utból félreteszik. És mégis: az egyparagrafusos törvénnyel a nemzeti kormány súlyos precedenst alkot. Sőt az, hogy egész gyakorlatát avatja, ülteti el a veszedelmet, hogy valamikor ezt a módszert alkotmányellenes kormányok a nemzet ellen is fordíthatják. S lehet-e a jövőben valamit tilosnak, meg nem engedettnek tekinteni, amit a legnemzetibb kormány meg mert csinálni?

És ha ezzel minden nehézségen túl lennének! De ott van a kvóta. A kvótá-emelésre szintén garanciát vállalt Wekerle. Azt pedig nem lehet egyparagrafusos törvénnyel nyélbe ütni. Vagy arra más formulát keresnek? Királyi döntést? Akkor meg igazán szomorúan áll a koalíció alkotmányos presztízse, amelyen ez az egyszakaszos törvény is hatalmas rést üt.

Egyébként az ilyen erkölcsi tekintetekre, finom nüanszokra a koalícióban rég nem adnak semmit. Ahol Justh Gyula ellen formális üldözést szerveztek azért, mert nem akart eltérni a házszabályok tiszteletétől; ahol Justh Gyulára, a tiszta negyvennyolcas eszméknek egyik soha meg nem ingott rendületlen vezéremberére csipp-csapp ujdonsült függetlenségi képviselő-

Fogynak az írók.*

Írta: Mikszáth Kálmán.

Valaha a Fáy András főthi szőlőjében gyűltek össze minden ősszel egyszer az írók, ahol patriarchális vidámság uralkodott s egy öreg hordót mindig csapra ültött a gazda; most is van még egy hely, ahol összejevünk évenként, csak hogy a csapra ültött hordó tüzes nedve helyett csak én eresztök meg egy kis melancholikus panaszkodást.

Egyszer az a gravamen, hogy a kormány semmit sem tesz az irodalom emelésére. Ámbár nem tudnám megmondani, mit tehessen, mert nem olyan könnyű azt emelni, mint a kvótát.

A másik évben a sajtót hibáztatom, hogy nem referál a könyvekről. Sületlen fráterek elpotyogtatott megjegyzéseire (ha a sületlen fráterek képviselői) hasábjai vannak. A sakkzó Csigorinokról, Marócyakról hosszú tudósításokat hoz, mintha egy világháború dülne valahol, sőt máholnap már a komplikáltabb kalabrias-parthiek is megbeszélhetnek a lapokban, de a kiváló írói elmék egy vagy több évi vajadásainak gyümölcsei alig tarthatnak számot említésre.

A lapok azt mondhatnák erre: „Mi végre is arról írunk, amiről a közönség olvasni akar.”

Hiszen persze persze, de nekem azért panaszodnom kell a következő esztendőben is s

most már azokat az „átdolgozókat” szídom össze, kik a regényeinkből szindarabokat csinálnak s ezáltal az egyik genre fölfalja a másikat. Kannibál dolog ez, tisztelt urak s disgustálja a közönséget szívéhez nőtt kedvenc olvasmányai iránt. Áldatlan művelés, mert a kecske se lakik jól és a káposzta se marad meg érintetlen.

Az ördög találja ki minden évben alkalmas textust. Megcsipkedtem hát változatosságból az írókat is, miért nem írnak nemzeti irányban és nemzeti zamatú?

Ők pedig azt felelik, vagy felelhetnék:

— Helyes, de mutassa meg az ur előbb azt a nemzetet, amelyiknek írunk? Mert ennek, aki itten lakik, csak az idegen irány és író van nyére.

Majd egy nekrológ következik, azzal a fikcióval, mintha halott volna a házsnál. Meghaltak az örökség mesék. Sőt már az emberi természet és lélek megfigyelései sem vonzanak. Undok abnormitásokra leleszkedik az elbeszélő irodalom. A Svengalik, Scherlok Holmesek után már csak a homoszexuális szerelmek következhetnek a novellákban és regényekben.

Évtizedeken át, amint az őszi kökörtcsin elvirágozik, megkezdem a vadászatot az előszótémák után, minden lehető és lehetőt megírtam már s mikor a magunk igazságait keresem, mindenütt beleütem a mások igazságaiba a fejemet. Felelőssé tettem az irodalom pangásáért prücsköt, bogarat, az akadémiát, ámbár nem hibás (mert aki alszik, nem vétkezik). Körössy Csoma Sándort, amiért nem akadt rá az ázsiai magyarokra, akik mégis talán meg-

saporítanak az olvasók számát, királyainkat, hogy semmit se tettek az olvasási divat élesztésére (kivéve becsukattak némelykor egy-két író) s végül magát a közönséget, melynek nem kellene a könyvek, rosszabb lévén a töröknél, mert a török legalább elvitte a Corvinákat, mikor Budát elfoglalta, de ha tegyük fel a magyarság foglalta volna el azóta Konstantinápolyt s ott szákmányol vala, bizonyosan nem nyult volna a könyvekhez (még most se volnának itthon a Corvinák).

Az idén végre már nem jutott eszembe semmi. Könnyű volt Fáynak minden évben csapra ütni a hordót, mert a szőlőcske meghozta, de én már azon a ponton állottam, hogy letezzem a mandátumomat (azt t. i., amit Singer Wolfnerék ruháztak rám), midőn egy néhány soros hír öltik szemembe a lapokban, hogy Angliában fogynak az írók.

Terrington! Hisz ez egész új perspektíva! Mohón szaladtam végig a tudósításon; azt mondja, maga a parlament mozdult meg e lehangelő jelenségre s egy kigondoló bizottságot küld ki, hogy az újbóli felvirágoztatás módjait tanácskozzék. Bolondság! Bolondság! A görög parlament, mely azt hirdette, hogy csak fluból lányt nincs hatalma csinálni, megtanulja most, alkalmasint, hogy a wighek és toryk összes szavazataival sem teremthet egy Boz-Dickenst.

Ami egyébiránt a tényt illeti, megörültem neki, mint mikor az ember egy odvas fogat talál valahol, amiben egy kis beblombozott arany van. Hop! Ez az enyim. Eddig, husz év óta mindig a könyvfogyásokon vagy nem fo-

* Almanach az 1908. évre. Szerkesztő: Mikszáth Kálmán. Egyetemes Regénytár, XXIV. évfolyam 4-5. kötete. Singer és Wolfner kiadása. Ára diszkótésben 2 korona.

lők, hétszilvafás csemeték azt mondják, hogy mámoros sertés: ott a tisztességnek, az elvhűségnek régóta nincsen becsülete.

Az egyszakaszos törvényből valószínűleg törvény lesz. De félünk, hogy ez nem szedi ki az összes töviseket a koalíció rózságyából. Egy közmondást, elavultat pedig ujjal kellene pótolni. A régi azt mondta: nehéz a tolvajtól lopni. Az új ilyesformán hangzanék: nehéz annak csendbízottnak lenni, aki a szegénylegénységnek volt a mestere.

Horvátul mindhalálig.

A képviselőház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Budapest, november 21.

Ma reggel már kissé fásultak a kedélyek, úgy, hogy izgalom nélkül jön el a megnyitás ideje. Justh Gyula jóval tíz óra előtt jelenik meg a képviselőházban, ahol az ülés előtt ismét rövid tanácskozás van az elnöki fogadóteremben, Darányi és Apponyi jelenlétében. Justh a fogadóteremből egyenesen az ülésterembe megy.

A képviselők mindjárt az ülés kezdetén a terembe vonulnak, mert a mai nap két névszerinti szavazással kezdődik. A folyosón a kormány legujabb tervéről, a kiegészítést életbe léptető egyszakaszos törvényjavaslatról van szó, azaz inkább arról az indiszkrécióról, amelyet Holló Lajos követett el, amikor nyilvánosságra hozta a tegnap még gondosan titkolt tervet.

Beszélik, hogy a függetlenségi párt vezére becsületszó terhe alatt tudták csak meg és ha igaz ez a verzió, keményen megakarják tamadni érte Hollókat.

Több függetlenségi képviselő előtt Polónyi Géza agitált az egyszakaszos kiegészítési törvény ellen:

— Lehetetlen ezt a törvényt elfogadni — mondotta — mert ez precedens volna. Jöhet egy újabb Tisza, egy újabb Perczel és amire akarják, arra használják fel a ti példátokat.

Polónyi azután kijelentette, hogy az egy-

gyásokon járt az eszem. Arra nem is gondoltam, hogy az írók is fogyhatnak. Lássuk csak. Elég csinos kis téma. Meg lehet vele ijeszteni részint az olvasót, részint a kiadókat és ami fő, kitelik belőle az előszó.

Nosza, rávettem magamat és mint a miniszterek szokták mondani, tanulmány tárgyává tettem: vagyis fölkerestem az angol fordítómát, aki tökéletesen tájékozva van hazája irodalmi viszonyairól.

— Igaz-e, hogy Angliában fogynak az írók?

— Igaz. Már alig van. Az asszonyok koncentrálnak.

— És mi az oka?

— A pénz, az átkozott pénz.

— Hogy-hogy?

— A gazdasági irányzat túltengése. A pénzzsomy kiöli a kasztillai források utáni szomjat az emberekből.

— És természetesen a könyvek se fogy-
nak? — jegyeztem meg.

— Elenkezőleg, nagyon fogynak. A könyvek közszükség Angliában. Az én honfitársaim olvasnak, de nem írnak.

Mikor már ennyire jutottam az anyag beszerzésében, a magyar kiadómhoz, Singer-Wolferhez intéztem kérdéseket:

— Mi van ez idő szerint nálunk a könyvekkel?

— Nem fogynak.

— Hát az írókkal?

— Szaporodnak — felelte kurtán.

Hátra tántorodtam. Mintha egy gyékényt ántanának ki alólam hirtelen. Mit? Nem

szakaszos törvényt kilenc disszidens társával együtt megobstrudlja.

Justh Gyula elnök pont tíz órakor nyitja meg az ülést. A jegyzőkönyv hitelesítése után elnök felolvastatja azok névsorát, akik a névszerinti szavazást kérték, mert ezeknek jelenlévő képviselőknek kell lenni, különben nem lehet szó névszerinti szavazásról.

Polónyi Géza a házszabályokhoz szól és azt mondja, hogy, mert a Ház már egyszer elrendelte a névszerinti szavazást, ezen többé nem lehet változtatni.

Vertán Endre jegyző felolvassa a névszerinti szavazást kérők névsorát.

Elnök elrendeli a névszerinti szavazást. A szavazást az F. betű kezd, a megkezdésig az ülést öt percre felfüggeszti.

Az elnöki széket Návay Lajos alelnök foglalja el.

A szavazás eredménye az, hogy az autonóm vámtarifa-törvény hetedik szakaszát névszerinti szavazással elfogadták.

Ugyancsak hosszadalmas névszerinti szavazással fogadták el a nyolcadik szakaszt is.

Ezután újra Justh Gyula foglalja el az elnöki széket. Következik a kilencedik szakasz tárgyalása.

Vinkovics Bozsó, Roic Milán, Budislavjevics Bude, Muacsevics Vazul és Grahovác Mirko röviden, minden zavar nélkül beszélnek a szakaszhoz.

Pinterovics és Tuskán felszólalása után a Ház egyszerű szavazással elfogadta a kilencedik cikket.

Következett a tízedik cikk tárgyalása.

Lorkovics Iván a szakasz ellen az első szónok.

A kilencedik szakaszhoz több horvát szónok beszél, akik Justh elnöklése miatt akadálytalanul fejezhették be beszédüket.

Azután a szakaszt egyszerű szavazással, mert a horvátok ezuttal nem kérték névszerinti szavazást, a Ház elfogadja.

A tizedik szakasznál

Lorkovics Iván, Surmin, Lukinics Ödön, Tuskán Gergely, Vinkovics Bozsó és a jelenlévő összes horvátok felszólalnak, azután a szakaszt egyszerű szavazással elfogadták.

A tizenegyedik szakasznál

Tuskán Gergely és Lorkovics Ödön szólalnak fel, azután az ülés délután 3 órakor véget ért.

Vissza Amerikából!

Tizenöt aradi visszavándorló.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 21.

A ma délután érkezett budapesti személyvonat egyik harmadosztályú kocsija tizenöt agyoncsigázott, sápadt arcú embert hozott Aradra. Szívszorogva várták azt a pillanatot, amikor a vonat berobog az aradi pályaudvarra és amikor leszálltak a dohos, füstös levegőjű vasúti kocsiból, örömpir lepte el arcukat. Megkönnyebbülve lélekzettek fel, egynémelyik szemében még könny is csillogott.

Hosszu, sok ezer mérföldnyi utat tettek meg ezek az elfáradt emberek, amíg elérték szülővárosukat, Aradot. Amerikából tértek vissza, hajón és vonaton, szakadatlanul, egyfolytában utazva. Néhány évvel ezelőtt még reményességekkel eltelve hagyták el a hazai földet. Abban a hiszemben mentek ki a kincsesbányának tartott Amerikába, hogy rövid időn belül mint gazdag, egészséges és boldog emberek térnek majd vissza, hogy hátralévő napjaikat nyugodtan, gondtalanul töltsék el.

Volt olyan is közöttük, aki azért vándorolt az új hazába, hogy szenvedéseire ott gyógyírt találjon. De csalódtak, ahogy Amerikában a kivándoroltak legnagyobb része csalódik. Gazdagság helyett valamennyien szegényen, egészség és boldogság helyett lerongyolódva, megtörve, testi-lelkileg betegesen tértek vissza.

A reményeikben megtört embereket, akik megkönnyebbülten lélekzettek fel, amint Arad földjére léptek, a vasútállomáson lévő közönség szánakozva fogta körül és kérdésekkel ostromolta őket, de a szerencsétlen emberek szótlanul néztek maguk elé, csak néhány szaggatott szót választottak. Egy öreg, ősz hajú ember azonban a sok kérdéstől felmelegedett és szomorúan mondott egyet-mást keserves élményeiről. Kalm Józsefnek hívják az öreget, ki szintén reménységtől duzzadva vitorlázott Amerikába. Hogy mennyire csalódott, azt szavai bizonyítják leginkább:

— Hazudtak, — mondta — rutul becsaptak bennünket, mikor Amerika csodás viszonyairól beszéltek nekünk, mikor szemünket fénylő, kecses mesékkel elvakították. Épp olyan rossz odakünn is az élet, mint nálunk, sőt talán még rosszabb, mert a szenvedést könnyebb idehaza elviselni, mint idegenben. Nincs ott már gazdag aranybánya, meg dusan termő föld. Mert a bányákra már rátették idegenek a kezüket, a föld pedig némely helyen olyan rossz, hogy semmi sem terem meg rajta. A munkát meg bizonyos, hogy odakint sokkal jobban megfizetik, de abban sincs köszönet, mert míg az ember három-négy dollárt megkeres, addig belepusztul. Nagyon sokat kell dolgozni, tizenegy-tizenöt órát naponta és a munka nagyon nehéz. A gyári munkához a magyar ember különben sincs nagyon hozzászokva és nem is bírja el, bármily szorgalmas is, mert megbetegszik és akkor elpusztul, mert ott koldulásból megélni nehéz. Vannak ugyan kiut honfitársaink, akiknek jó dolguk van, de ezek vagy pincérek, vagy szállodai portások. Ám ezeknek angolul kell tudniok és ismerniök kell az ottani szokásokat is. Ezeket pedig elsajátítani nagyon nehéz, nagyon sok időt vesz igénybe. Ehhez pénz szükséges.

Azért jöttünk most haza, mert jövőre Roosevelt amerikai elnök mandátuma lejár és az elnök-választás alkalmával hosszú ideig szünetel a munka. Arra az időre pedig nem tudnánk semmit sem keresni. Örülünk, hogy haza jöttünk...

fogynak az íróink? Ne bolondozzék! Hisz akkor én meg vagyok semmisülve, ha még azok se fogynak.

Pedig bizony mindjárt sejtettem volna, hogy így lesz. Ha az angol fordítóm honfitársai olvasnak, de nem írnak, akkor itt, a megfordított Angliában, az én honfitársaim bizonyosan írnak, de nem olvasnak. Az okot most már nem is fürkésztem tovább. Ha ott a pénz okozza az írók fogyását, itt a szegénység, a realis pályák hiánya idézi elő az írók szaporodását. A szegénység az írók melegágya.

De ha ez így van, hát akkor mért kívánom én, hogy a kormány emelje az irodalmat, hisz ebben benne volna sub rosa az a kívánság is, hogy még szegényebbé tegye az országot? Aztán ha az írók szaporodnak, mért éhajtom, hogy a lapok váltig emlegessék a művelket s ezzel még nagyobb szaporításra serkenték az anyákat? Szent Isten! Milyen bohóság jön ki a végén ezekből. Megbolondulni való ez! Már is belezavarodtam, hogy mit akarok voltaképpen. Azt-e, hogy ne szaporodjanak az írók csak azért, mert az nekem témát szolgáltat? Nem, nem! Hiszen ha azt akarnám, ellenségüké kellene válnom, holott szószólójukká szegődtem. Ha pedig azt akarom, hogy szaporodjanak és éljenek a szegény fiúk velem együtt, akkor iszen szaporodnak és hála Istennek minden jól megy!

Annyira jól, hogy az időm nem is kell már először az Almanachba.

A többiek hallgattak és szomorúan bólgatták a fejüket. Azután elszédedtek a városban. Ki ki a maga otthonába ment, hogy újra kezdje sok csalódással járt életét. Talán itt akad nekik munka, olyan, amit elbírnak.

A második végrendelet.

Az aradi izraelita hitközség öröksége.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 21.

Megírtuk, hogy a múlt héten elhunyt özvegy Kohn Terézia aradi urnő *egész vagyonát* végrendeletileg az aradi izraelita hitközségre hagyta. Az elhunyt urnő végrendeletét, amelyet Tisch Mór dr. tb. főorvosnál helyezett letétbe, ma bontották fel az izraelita hitközség kiküldöttének jelenlétében. A végrendelet felbontásakor kitélt, hogy az a hír, amely az özvegy urnő elhunytja után városszerte elterjedt, hogy tudnifülik *özv. Kohn Terézia egész vagyonát az izraelita hitközségnek hagyta*, csak részben felel meg a valóságnak. Az özvegy ugyanis vagyonából csupán kétezer koronát hagyott a hitközségnek, míg a nagyobb részt rokonainak testáta.

Érdekes, hogy az elhunyt urnő nővére, akitől Kohn Terézia a vagyont örökölte, szintén nagyobb összeget hagyott az izraelita hitközségnek. Noha egy százados kedvéért, akinek felelősége lett, kitért a zsidó vallásból, halála után mégis huszezer koronát hagyott az izraelita hitközségnek. Kohn Terézia végrendeletében arra kötelezi a hitközséget, hogy szegény rokonainak nagyobb összeget adjon. Ennek levonása után a hitközség alig kap két-három ezer koronát. Nincs azonban kizárva, hogy sokkal több jut a hitközségnek, mert ma kiderült, hogy az özvegy egy *második végrendeletet is* készített, amelyet a járásbírósnál helyezett letétbe. A második végrendeletet, amelynek rendelkezéseit nagy érdeklődéssel várják, a napokban bontják fel a járásbírósnál.

Nincs kizárva, hogy ez a végrendelet teljes egészében megsemmisíti az első végrendelet rendelkezéseit. Az elhunyt urnőhöz közel állók azt hiszik, hogy *özv. Kohn Terézia* második végrendeletében, amely pár évvel az első után készült, rokonainak egy részét kitagadta, mert időközben feszült viszony állott be közöttük és az elhunyt urnő között. Ha ez a verzió megfelel a valóságnak, úgy az aradi izraelita hitközség számottevő összeg birtokába jut. Az urnő után ugyanis több mint huszezer korona maradt, amelyből csupán néhány szegény rokonát kell kielégíteni.

Ezzel ellentétben *özv. Kohn Terézia* rokonai, akiknek javára az elhunyt urnő első végrendelete szól, abban a hiszemben vannak, hogy a második végrendeletet az ő javukra készítette az elhunyt és ebben nagyobb összeget hagyott nekik, mint első végrendeletében, ami viszont azt jelenti, hogy az izraelita hitközség kevesebbet kap, mint amennyi az első végrendeletben reá testáltatott.

Hogy mi foglaltatik a második végrendeletben, azt ezekből az ellentmondó hírekből természetesen nem lehet megállapítani. Ez csak a végrendelet felbontásakor fog kitűnni. Valószínű, hogy a második végrendeletet, amely a járásbírósnál van elhelyezve, már holnap felbontják és akkor ki fog derülni, hogy mennyiben részesedik az aradi izraelita hitközség az elhunyt urnő vagyonában.

A t. Házból.

A fenyegetések napja.

Budapest, november 21.

Tegnap este felé, amikor teljesen kiürült a folyosó, csak néhány gyorsíróvizor bandukolt le fáradtan a szőnyeggel leterített lépcsőkön, amikor Polónyi Géza a Sas-körben élénken gesztikulált a politikai helyzet felől és legbensőbb hível előtt feltárta kormánybuktató politikáját, amikor Lengyel Zoltán viszont Polónyit buktató politikájáról regélt édes remi niszenciákat legbensőbb barátainak, a kormány főfeje, Wekerle Sándor összebújt a kormány alfejeivel: Meline alias Darányi Náccal, továbbá a dinasztiaellenes apától származó dinasztikus függetlenségi pártvezérrel, végül a doktori címét csak ritkán, ünnepélyes alkalmakkor használó Günther Antallal és még egynéhány kormányzati alfejjel. A tanácskozás természetesen afelől folyt, hogy miképpen lehetne a kiélesedett helyzetet a laposára állítani, olyképpen, hogy a horvát kecske se lakjon jól és a káposzta is csak részben maradjon meg. Ille tudni, hogy a káposzta, a melyről szó van, a kiegyezési javaslat.

Wekerle, ugymondják rágyújtott egy a saját hatáskörébe tartozó regalitás szivarra (az ő hatáskörébe tartozik, lévén ő a finansminiszter). Rágyújtott és szólt:

— Drága Náci, adjál valami jó tanácsot. Te igen nagyon okos ember vagy, különösen amióta meghalt Szilágyi Dezső, aki ebből állítasomat és a te összes állításaidat kétségbe vonja. Ismétlem, te nagyon okos ember vagy, (meg ne hallja Szilágyi Dezső) miért is könyörögve kérlek, szedd össze a földet művelésével foglalkozó agrárus eszedet...

(A politikai dramaturg.)

Meline alias Darányi Náci a bájos Wekerle felszólítására előbb óvatosan körülnézett, hogy nem lobog-e valahol a plafon egy sötétebb helyén a Szilágyi Dezső szelleme, miután azonban konstata, hogy Szilágyi szellemének abszolúte semmi kedve sincs arra a tájakra vetődni, ahol ő szívja a levegőt, felvette a legokosabb képét és titokzatosan szólt:

— Kedves excellenciás fiuk, tudjátok-e mi az a dramaturg?

A miniszterek természetesen nagyot néztek, nem mintha naiv lett volna a kérdés, hanem mert nálunk eleven miniszter nem igen kerül a színházak tájékára és így az od tartozó szakkifejezésekkel aligha van tisztában. Még Apponyiról, a szakminiszterről is azt sutogják, hogy színházi ismereteiben csupán az „intendáns” és az „igazgató” szakkifejezéséig jutott el, ellenben a „dramaturg” szóról szó nélkül elhinné, hogy az az annabergi csatlakozás egyik variációja...

Szóval a miniszterek nagyot néztek és miután alaposan megnézték Meline, alias Darányi Náci, Wekerle volt az, aki bővebb magyarázatra felszólította:

— Drága Náci, te igen nagyon okos ember vagy stbi. tárd fel óh előttünk a misztikus rejtélyt. Mi legyen az a dramaturg, amelyről tisztelt Kossuth Ferenc barátom azt hiszi, hogy egy obstruáló horvát, amelyről még tiszteltebb barátom, Günther Antal abban a hiszemben van, hogy egy leszerelt obstruáló és amelyről én nem hiszek semmit.

Meline Náci elsőrangú mosolyt ültetett különben komolyságot visszatükröztető ábrázására és szólt:

— Kedves excellenciás fiuk! A drama-

turg az egy színházi ember, aki leginkább azal foglalkozik, hogy a beérkezett színműveket felülvizsgálja. Az ő feladata az, hogy a rossz öt felvonásos drámákból jó egy felvonásos vígjátékokat csináljon. Ezt pedig egy kék ceruzával éri el, amely leginkább vörös. A dramaturg megfogja a kék ceruzát, azután megfogja a rossz öt felvonásos drámát és huz, huz huz... Az ugynevezett szerzőnek (mert nemcsak helyszerzők, pénzszerzők és mandátumszerzők, hanem drámaszerzők is vannak) ez a huzás nagyon fáj, rendkívül fáj, sőt végtelenül fáj, ám a dramaturgnak az az elve, ami a *Vén cigánynak*. Az, hogy: „huzd, ki tudja meddig huzhatod”. Ő szóval huz, addig, amíg a rossz drámából egy jó vígjáték lesz. Kihuzza a jó jellemeket és a rossz szellemeket, de kihuzza a rossz jellemeket és a jó szellemeket is, különösen amióta a szegény Eranosz Istvánt alaposan felültették...

Wekerle itt közbevágott:

— Kedves excellenciás Náci barátom, te igen nagyon okos ember vagy stbi, magyarázd tehát meg a megmagyarázandókat.

Darányi mosolygott, hogy mért ő annak a megmondhatója. Mosolygott és így folytatta:

— A dolog nagyon egyszerű. A mi bájos javaslatunk, amely a kiegyezésről szól, szintén a lehető legrosszabb drámához tartozik. Az általam kevésbé tisztelt igen tisztelt publikum alaposan rosszul lenne tőle. Nem is őt, hanem száz szakaszból áll. És micsoda csunya jellemek? Mert a kvótafelemelés abszolúte nem vall szép jellemre. És emellett unalmas és megbotránkoztató az egész darab. A tisztelt horvát közönség mindegyik szakasz után így kiáltana fel:

— Elég volt, ne tovább!

— Bravó — vette át a szót Kossuth Ferenc — Náci, én értelek téged és csodállak. Te meg akarod honosítani a dramaturgiát és a kék ceruzát. Te le akarod rövidíteni a száz szakaszból álló *Kiegyezés* című rossz drámát egy szakaszra. Te egy zseniális fiu vagy, én csodállak téged (csak Szilágyi Dezső meg ne hallja.)

— A Nácinak igaza van! — ütött nem a saját, hanem a Náci fejére Wekerle Sándor.

És rögtön, momentán kinevezték politikai dramaturgnak Szterényi Józsefet, aki egy vörös színű kékceruzával nyomban nekifeküdt a száz rófoyi javaslatnak és huzott, huzott, huzott... Kihuzta a minden jellem nélküli részeket, (a két százalékos kvótaemelést sajnos nem) addig huzott amíg egyetlen egy szakasz maradt. Reggelre pedig csak ennyi maradt. Egy szakaszra zsugorodott össze a sok szakaszos törvényjavaslat.

— Most mondják a horvátok, az első szakasz letárgyalása után, hogy elég volt, nem kérünk a másodikból — gondolta a kövér markába nevetve Wekerle Sándor.

(Polónyi obstruál.)

De a miniszterelnök öröme egyelőre, sajnos, korai, mert ha a horvátok nem is, de a horvát rezolúció elkészítője, Polónyi Géza nem hajlandó belenyugodni a száz felvonásos drámának egy felvonásos vígjátékká való degradálásába. Ő most azért is obstruálni fog. És tetszik tudni mit jelent az, ha a technikai obstrukció nagymestere obstrukcióba fog.

Ha az elnök például így kezdi: — *Tisztelt Ház*, Polónyi nyomban felkel:

— A házszabályokhoz kérek szót. Az 1526-ik paragrafus értelmében az elnök urnak nincs joga a tisztelt Háznak, tisztelt Háznak, hanem csak igen tisztelt Háznak szólítani. Ezt mondja az 1526-ik paragrafus. Ez a szám: az

1526 azonban egyúttal egy nagy nemzeti csapásra, a mohácsi vészre is emlékeztet. Tisztelt, azaz igen tisztelt Ház, a mohácsi vészre emlékeztető súlyos helyzetben van jelenleg is az ország.

— *Igen tisztelt Ház* — szól közbe az elnök — a szónok ur eltér a tárgytól, miért is megvonom tőle a szót.

Általános helyeslés, de Polónyi Géza újból a házszabályokhoz kér szót:

— Tisztelt Ház! A házszabályok 1432-ik szakasza kimondja, hogy az elnök köteles a szokásjoghoz ragaszkodni. Az elnök ur az előbb így szólította a tisztelt házat: Tisztelt Ház, most pedig így szólította: *Igen tisztelt Ház*...

Felkiáltások: Hiszen ön figyelmeztette erre...

Polónyi Géza: Elismerem tisztelt Ház, hogy az előbb az 1526-ik szakaszra hivatkozva a megszólítás megváltoztatását indítványoztam, de miután az 1432-ik paragrafus kimondja, hogy a szokásjoghoz ragaszkodni kell, az elnök urnak kötelessége, hogy fentartsa a szokásjogot, vagyis az általa rendszerint használt: Tisztelt Ház megszólításhoz ragaszkodjék...

Körülbelül ilyenformán obstruál Polónyi. Most tessék elképzelni, mikor jut révbe az egy szakaszszá törpült javaslat. Hát még ha hozzá tesszük, hogy Lengyel Zoltán is beáll az obstruálók közé. Ha két jóbarát szövetkezik, nagy dolgokat tudnak véghez vinni. Hát még mire képes két szövetkezett ellenség! Ő pláne ilyen kijelentéseket tesz a népes folyosón. Andrassy Gyula grófnak:

— Kegyelmes uram, a javaslatot annál is inkább meg fogom obstruálni, mert meg akarom buktatni a kormányt. Nem tessék az összetétele. Egyedül te tetelzel, kegyelmes uram.

És aki figyelemmel kíséri Lengyel Zoltánt, észreveheti, hogy ugyanezeket elmondja Kossuthnak, Günthernek, Darányinak, sőt a kabinet mindegyik tagjának. És valamennyi tudomásul veszi, hogy csak ő tetszik Lengyel Zoltánnak. A múltkor kilépett *Farkasházy* éppen ellenlábasa a régen kilépett Lengyel Zoltánnak. Ő ellenkező nézetben van. Neki a kormány összetétele tetszik, de az egyes miniszterek nem. Ha ketten összeformálnak, egy kitűnő mameluk válna belőlük.

(Szemrecsányi rug.)

Tegnap ugyanezen a helyen megjósoltuk, hogy a nagytudású és kiválóan bájos Szemrecsányi György, nagyon meg fog haragudni az újságírókra, amlért híven lejegyezték a Justhot gyalázó szavait. Csakugyan így volt. A kiváló Szemrecsányi György egy néppárti újságíró-képviselő, *Beniczky* Ödön segédelmével magához kérte *Hacsak* Gézát, a *Nap* munkatársát. Ha a kollégájával hivatok — gondolta magában — talán eljön.

Am az újságíró akkor sem ijedt volna meg, ha nem félig meddig kelléggel kéretli Szemrecsányi György. Minden aggodalom nélkül lépett a képviselő ur elé. Heves szóváltás. Szemrecsányi természetesen azt kifogásolta, hogy az újságíró igazat írt. Mit kifogásoljon egy néppárti honatya? És Szemrecsányi ur végül különböző rugásokat helyezett kilátásba.

Ezt a nagyhangú kijelentést esetleg még meg fogja színyleni a tisztelt képviselő ur, mivel megtörténhetik, hogy az újságírók szindikátusa bojkottálni fogja, illetve agyonhallgatja nevét még abban az esetben is, ha véletlenül (ugyszólván kisárt eset) valami ekosat mondana. Akkor is rugni fog Szemrecsányi ur, csak hogy a csillagokat fogja rugni — fájdalomában.

Angyalcsinálás.

A megmérgezett anya.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 21.

A gyermekáldástól való rettegés legalább olyan pusztítást visz végbe Magyarországon, mint a legpusztítóbb járvány. Ezer meg ezer emberélet vész el anélkül, hogy a temetők apró fakeresztjei megsejtorodnának: bűnös uton, titokban, fertőzött kezek segédelmével.

Megdöbbenő szaporasággal torlódnak egymásra ezek a titkos emberölések, amelyek meg sem született emberek életét oltják ki. Csak hébe hóba kerülnek napfényre a bűnös manipulációk, rendesen olyankor, mikor egy-egy anya belepusztul abba, hogy az anyaság szentségét meggyalázza.

Ilyen esetről ad most hírt déznai tudósítónk. Egy jómodu gazdaember fiatal felesége esett áldozatul az angyalcsinálásnak, amelyben egy lelketlen kuruzslónő nyújtott neki segédkezet.

Mihokán Pávelné áldott állapotban volt hat hónap óta, de mindenképen titkolta a dolgot — nem tudni mi okból — a férje előtt. Mindenfelét megpróbált, hogy megszabaduljon a gyermekáldástól, de eredménytelenül. Végre is *Acsó* Vaszilnéhez fordult tanácsért, ki adott is neki valami folyadékot, amit pálinkával kell bevenni. Mihokánné nem habozott egy percig sem, hanem bevette az egész üvegce tartalmát. És tegnapelőtt déliben történt.

Még ugyanaznap délután irtózatos görcsök fogták el a szerencsétlen asszonyt és este felé már eszméletét veszítve haldoklott. Ekkor jött haza férje a napi munkából. Mindenkit megkérdezett a házban, hogy mi baj érthette az asszonyt, de senki sem tudott kérdéseire felelni. Végre a halállal vívódó asszony egy percre visszanyervén eszméletét, sirva panaszkolta el férjének, hogy *Acsó* Vaszilné valami mérget adott neki, hogy az anyaságtól megszabadítsa. Kevéssel azután ismét elvesztette eszméletét és éjjeltájban irtózatos kínok közt meghalt.

A megremült férj tegnap feljelentést tett *Acsó* Vaszilné ellen, aki feleségének a mérget adta, s most a hatósági orvosok felboncolják az asszony holttestét, hogy megállapítsák, milyen szerrel akarta az a magzatát elhajtani.

Négymillió örökség.

Egy községi bíró szerencséje.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 21.

Mercifalvának, ennek a kis temesmegyei községnek szenzációja van. Aranyhullámok áradásáról beszélnek a községben és irigykedve emlegetik *Stefanovits* György községi bíró nevét. *Stefanovits*ra ugyanis reménybeli aranyhegyek várakoznak egy reménybeli örökség révén, amelyet remélhetőleg meg fog kapni, ha a szerb kormány hajlandó lesz megválni attól a négy milliócskától, amelyet azóta már bizonyára felemésztettek a királygyilkos tisztek.

Stefanovits egyik rokona ugyanis Szerbiában lakott s ezt a foglalkozást olyan sikeresen űzte, hogy négy millió koronára rugó vagyonra tett szert. A tehetséges szerbial körülbelül egy esztendő előtt úgy érezte, hogy elérkezett utolsó órája. Nem akart újat huzni a sorssal, tehát illedelmesen meghalt, még pedig végrendelet hátrahagyása nélkül. A négy millió vagyon éppen kapóra jött a szerb kormánynak, amely tudvalevőleg nem a legjobban áll hitel dolgá-

ban. Egy esztendő sem telt el, s a szerb kormány máris konstata, hogy *Stefanovits* végrendelet és örökösök hátrahagyása nélkül hunyt el, tehát vagyona a szerb államkincstár illeti.

Időközben azonban a mercifalvai *Stefanovits*nak fülébe jutott gazdag rokonának halálhíre s természetesen a hátrahagyott vagyon nagyságának híre is. *Stefanovits*, aki közeli rokonságban állott a négy millió halottal, rögtön írt egy belgrádi ügyvédnek, hogy sürgősen küldje el *Mercifalvára* a milliókat. E kérésére azonban azt a választ kapta, hogy a milliókat elayelte a szerb államkincstár.

Stefanovits ijedtében fellármázta az összes magyarországi *Stefanovits*okat, akik közül az örökség hírére *hetvennégy darab* jelentkezett. Az országos, sőt mondhatnók, generális *Stefanovits*-gyűlésen elhatározták, hogy be fogják pörölni négy millió korona és járuléka erejéig a szerb kincstárt, amely jogtalanul tette reá a kezét a kincsré. Eleinte valamennyien egyetlen ügyvédet akartak megbízni a per vitelével, de ez nem akart belemenni abba a feltételbe, hogy minden kipörölt tízezer koronából *háromezer öt* illeti, pervesztés esetén ellenben nem kap semmit. A *Stefanovits*ok annyira megbotráncoltak az ügyvéd telhetetlenségén, hogy most *hetvennégy ügyvédet bíztak meg* a pörrel s mindegyik örökös a maga nevében külön pörli a szerb kincstárt.

Érthető, ha ezek után Szerbia maholnap teljesen tönkre megy s átvesszi Törökországtól a beteg ember nevet. Hetvennégy fiskális egy szegény kis Balkánország ellen: Péter király bizonyosan jobban szeretne egy kis részleges mozgósítást.

Megőrült aradi iparos.

Az élőhalottak között.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 21.

Az aradmegyei kórház tébolyda osztályának újabb lakója van. A szerencsétlen embert, akin az esti órákban tört ki a téboly, a mentők szállították a kórházba. A szomorú tragédiáról alábbi tudósításunk szól:

Husserl Manó aradi jómodu bádigos ma este hirtelenlű dühöngeni kezdett. Családja nagynehezen lefogta a boldogtalan embert. A katasztrófáról értesítették a rendőrséget és a mentőket, akik csakhamar kivonultak és este nyolc órakor az aradmegyei kórházba szállították a szerencsétlen embert.

Husserl Manónak, aki régi aradi család tagja, virágzó bádigos üzlete van, amelyből elég szép vagyont szerzett magának. A már nem fiatal ember egész életében egészséges volt, betegség sohasem vett rajta erőt, csak néha volt kisebb-nagyobb fejfájása. Az utóbbi időben azonban, különösen kezdett viselkedni. Viselkedése kezdődő elmebajra mutatott, de családja nem vette észre a folytonos átváltozást, amelyet csak szakértő orvosok konstatálhattak volna. Az elmebaj tünetei a kezdő stádiumban különben is olyanok, hogy a laikus nem látja még és még a szakértők is csak hosszasan megfigyelés alapján veszik észre.

Az elmebaj első tünete *Husserl*-en buskomorságban nyilvánultak. Teljesen szótlan lett, került a társaságot és családjának tagjaival is csak nagy ritkán váltott szót. Ezek csodálkozva tapasztalták a család fő hangulatainak megváltozását, de nem is gondoltak arra, hogy ennek oka agyának elváltozásában rejlik. Abban a hiszemben voltak, hogy *Husserl* valami kellemetlenség érte és ezért bántódik. Faggatták is, de *Husserl* nem igen adott választ. Közben az elmebaj

mindinkább fokozódott. Gyakran megtörtént, hogy Husserl érthetetlen szavakat mondott, ami már aggodásba ejtette családját. Ma azután teljes mértékben kitört a katasztrófa. Husserl az esti órákban különös viselkedést tanúsított, nyolc óra felé pedig *dühöngeni kezdett*, mire a család értesítette a rendőrséget és a mentőket, akik a kórházba szállították a szerencsétlen embert.

Husserl állapotát a szakértő orvosok veszélyesnek tartják, mert a baj már előrehaladt stádiumban van. Mindazonáltal nincs kizárva, hogy állapota idővel javulni fog. A kórházban már lecsillapult és nyugodtan töltötte az éjszakát. Husserlnek kiterjedt rokonsága van Aradon, amelyet mélyen megdöbbentett a katasztrófa.

Botrány a folyosón.

Képviselő és hírlapíró.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 21.

Szmrecsányi György néppárti képviselő ma csunya botrányt provokált a parlament folyosóján. A legdurvább szavakkal, korcsmába illő hangon támadott meg egy újságíró, akiben volt annyi bátorság, hogy a lapjában nyilvánosságra merete hozni a képviselő minapi viselkedését a folyosón.

Szmrecsányi az ülésteremben eddig csupán hallgatásával tűndökölt és csak a folyosón igyekezett honmentő munkát végezni. Tegnap nagy előadást tartott a jó modorról, amikor Justh eljárását kritizálta, ma pedig ő, az illetlenár feledkezett meg magáról és egy, csak a kötelességét teljesítő hírlapírót olyan kifejezésekkel illetett, amelyek nem tűrik a nyomdafestéket. A mélyen sértett újságíróban volt annyi jóízűség és tapintat, hogy nem viszonzta a kvalifikálatlan támadást, hanem szó nélkül eltávozott. A Budapesti Újságírók Egyesülete délután tartott választmányi ülésén foglalkozott az ügygel s tiszteletét és rokonszenvét fejezte ki az inzultált újságíró iránt. Az esetet Justh Gyula házelnöknek is bejelentették, aki bizonyára módot fog találni arra, hogy a sajtó munkását ért támadás megfelelő elégtételeiben részesüljön.

Az afférról budapesti tudósítónk a következőket jelenti:

Ma délelőtt fél tizenegy órakor a képviselőház folyosóján nagy botrány történt. Szmrecsányi György, néppárti képviselő és Hacsak Géza, a „Nap” országgyűlési tudósítója között.

Az egy csoportban beszélgető újságírókhoz, akik között Hacsak is jelen volt, odament Beniczky Ödön képviselő, aki maga is újságíró és azt mondta Hacsaknak, hogy Szmrecsányi kíván vele beszélni. Hacsak erre a folyosón felkereste Szmrecsányit, aki így szólt hozzá: — Ön írta tegnap azokat a dolgokat a „Nap”-ba? (A „Nap” ugyanis tegnapi számában azt írta Szmrecsányiról, hogy ő Justhról így nyilatkozott: Ez az ember vagy örül, vagy részeg!)

Hacsak így válaszolt:

— Ezt a „Nap” felelős szerkesztőjétől tudhatja meg a képviselő ur, annyit azonban én is mondhatok, hogy a cikket részben én írtam, részben telefoninformációin alapján más.

— Szmrecsányi erre így kiabált:

— Én nem megyek a szerkesztőhöz, hanem felrugom magát! (Ezt azonban kissé más szavakkal mondta).

Hacsak nyugodtan így válaszolt:

— Én a Ház folyosóján nem gorombáskodhatom. Ezzel sarikon fordult és ott hagyta

a dühöngő képviselőt, aki még a távozó után kiáltotta:

— Szentelenség!

A durva inzultus nagy felháborodást keltett egy a képviselők, mint a hírlapírók között. A parlamenti tudósítók rögtön elhatározták, hogy testületi ügyet csinálnak az esetből, amelyet Justh elnöknek is bejelentettek.

A méltatlan támadás ügyét, amely Hacsak Gézát érte, a Budapesti Újságírók Egyesülete magáévá tette. Az egyesület választmánya délután ülést tartott s az ügygel foglalkozva kijelentette, hogy tudomására jutott egyes képviselők azon eljárása, mely szerint a parlamenti tudósítókat munkájokban megakadályozzák. A választmány tiszteletét és rokonszenvét fejezte ki a képviselőházi hírlaptudósítók iránt s felszólítja őket, hogy ne engedjék magukat működésükben terrorizálni. Az egyesület teljesen szolidaritást vállal velük és felajánl a védelmükre az egyesület rendelkezésre álló minden eszközt. Az ügynek valószínűleg más úton is folytatása lesz.

Későbbi távirat jelenti, hogy Hacsak Géza hírlapíró segédei által provokáltatta Szmrecsányi György néppárti képviselőt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Péntek: A polgármester ur, vigjáték. (Bérlét B.) Szombat: Loute, bohózat. (Bérlét C.)

* Folt, amely tisztít. Premier számba menő érdeklődés mellett került ma este színre Eche-garay nagyhatású színműve, a Folt, amely tisztít. Zúfolásig telt nézőtér kísérte feszült figyelemmel a dráma izgató fordulatait és kiváló műlévezetést talált a kifogástalan előadásban. A három főszerepe H. Novák Irén, Kápolnay Juliska és Keszler Ede nagy ambícióval és fényes sikerrel játszották meg. H. Novák Irén Enriquetta ellenszenves szerepében kiváló művészetének nagyszerűségével nagy hatást gyakorolt és nagy sikert aratott. Kápolnay Juliska Matildja megrázó hatást tett a gyauusítás ellen küzdő leány szerepében. A közönség a harmadik felvonás végén hatszor szölitotta a lámpák elé Keszler Edével együtt. Keszler kiváló alakítást nyújtott Fernandó szerepében. Elsőrangú kabinetalakítás volt Dolly Lajos Don Lorenzoja, nyílt színen is megtapsolták. Várnay Jenő klasszikus volt Don Justó szerepében. Horti Sándor Juliója kevésbé sikerült, túl sok alpátosszal beszélt, amivel nem lehet illúziót keltetni. A közönség egész estén át ünnepelte a szereplőket és egy kiváló színházi est emlékével távozott. H. G.

* Uránia színház. A társadalom minden rétegében a legnagyobb érdeklődés mutatkozik a befejezéshez közeledő Uránia színház iránt. Nem kicsinylendő esemény, mikor egy város közönségének szórakoztatására a legmodernebb és legolcsóbb szórakozást teremtik meg és emellett, hogy első rangú szórakozás, még kultur misszió is teljes t az Uránia színház, mely első ilyenmő inósmény lesz a vidéken. A legszegényebb néposztály is megtalálja az Uránia színházban a maga kedves szórakozását, a kultúrembernek pedig jól esik a könnyebb fajta szórakozás, melyben az Uránia színházban része lesz. Az Uránia színház helyérai olyan mérsékeltre vannak szabva, hogy e tekintetben olcsóbb lesz a fővárosi mozgókép színházaknál is. A legolcsóbb hely ára husz fillér, a legdrágább helyé egy korona.

* Adler László kiállítása. Adler Lászlónak a Központi Szállodában levő műáiata nagy sikernek örvend. A művészi raffineriával össze-

válogatott képkiallitást napról-napra többen látogatják és egymásután akadnak gazdára a kiállított magas színvonalu festmények. Ujabban Lukácsy Lajos, Arad egyik legkiválóbb műértője vásárolta meg Zeller Mihálynak „Aranyeső” és „Naplemente” című képeit. Igen ötletes volt a művásár rendezőjétől, hogy a tárlatot közvetlen karácsony előtt nyitotta meg, módot nyújtva a vásárló közönségnek, — amely valószínűleg egy képet sem fog gazda nélkül hagyni, — hogy igazán értékes, nagybecsű tárgyakat szerezhessen be ünnepl ajándéku.

* A polgármester ur. A nyár derekán Tapolczay Dezsőnek, a Vígsház kitűnő művészének vendégszereplése alkalmával feleltethetetlenül élvezetes és mulatságos estét szerzett az aradi közönségnek. A polgármester ur, Kadelburg mesternek ez ötletes és briliáns jelenetekben gazdag vigjátéka. A fölséges darabot pénteken fölelevenítik az aradi színházban azzal a kitűnő szereposztással, amelyben a nyáron ment a bohózat. Várnay Jenő, H. Novák Irén, Dolly, Kőrössy Juci, Zalay, Marházy és Ujj Kálmán kezében vannak a főszerepek.

* Almanach 1908 ra. Ma tizennegyedik éve, hogy Singer és Wolfner a Mikszáth féle Almanach ezreit utnak indítja. Ebben a tizennegyedik évfolyamban is az Almanach csupa olyat hoz, hogy joggal lehet a mai magyar elbeszélő irodalom évkönyvének, reprezentálójának tartani. Különböző irányt valló, különböző hangokat megütő, de értékben, törekvésben együvé tartozó írók kerülnek össze itt, hogy elszórakoztassák, gyönyörködtessék és nemessítsék azokat, akik az Almanachot kézbe veszik, várják és elolvassák az utolsó sorig. Ilyenek pedig sokan vannak. Egy egész tábor, egy külön nagy közönség, amely hűségesen bemegy a könyvesboltba, hogy megvegye az Almanachot, s odailessze a többi kötet mellé ezt a tizennegyediket, amelyben jórészt már ismerős, kedvelt, mindig sok örömet nyújtó írók dolgozatait találja. Egy elite-társaságot, amely Mikszáth Kálmán mellett a következőkből áll: Ambrus Zoltán, Herczeg Ferenc, Zöldi Márton, Farkas Pál, Barsony István, Lovik Károly, Pekár Gyula, Szini Gyula, Lux Terka, Krudy Gyula, Sas Ede, Lőrinczy György, Lengyel Laura, Malonyay Dezső. Az Almanach Singer és Wolfner (Budapest, VI., Andrássy-ut 10.) kiadásában jelent meg. Ára 2 kor.

* Képkiallitás az utcán. A Weisz és Klein cég, amelynek a minorita palotában meglepő modernséggel berendezett üzlete van, ismét kedves meglepetésben részesíti a művészetet kedvelő aradi közönséget. Az ingyenes képtárlat bezárása után most olyan képkiallitást rendezett, amelyben az utcáról gyönyörködhetik a publikum. Az üzlet előtt ugyanis temérdek olyan művészeti kép-reprodukciót csoportosított, amely bámulatba ejti a legmagasabb igényűeket is. A képek csodásan hű reprodukciói a világ leghíresebb tárlatában föltalálható művészeti alkotásoknak. A képek szépségénél csak az ára méltóbb a bámulatra: egy egy kép 60 fillér s a színesek pedig 1 koronába kerülnek. 2761

Hajza egy ovónő ellen. Kálváriáról kálváriára.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 21.

Egy ovónő kálváriájáról szólnak az alábbi sorok. Schiskovich Emma seprősi ovónő ellen a múlt évben ellenségei vad hajzáat indítottak. A csunya ügygel annakidején mi is foglalkoztunk. Megírtuk, hogy az ovónő a múlt év novemberében súlyosan megbetegedett, elanynyira, hogy nem tudta kellőképen ellátni kötelességét. Jelentést is tett szóbelileg erről az iskolaszéki gondnoknak, aki belátta, hogy a leány súlyos bajával képtelen naphosszat fenjárai s a reá bízott gyermekeket gondozni, beleegyezett tehát abba, hogy nyolc napig kezeltesse magát s intézkedett, hogy ezalatt az idő alatt a dada vezesse az ovódát. A nyolc nap elteltett, az ovónő állapota azonban mind rosszabbra fordult s szó sem lehetett arról, hogy az ovódát egyhamar átvehesse. Ekkor az iskolaszéki gond-

nok, — akit nyilván csak a humánus érzés vezetett — tekintettel arra, hogy december hó nagyrésze az ünnepek miatt ugy is szünetelt, jelentett s miután egész január hónap egyébként is az ovódák szünetje, beleegyezett abba, hogy Schiskovich Emma bajának gyógyítása céljából Budapestre utazzék. A nagybeteg ovónő tehát Budapestre utazott s a budai Szent-János-kórházban helyeztette el magát, abban a reményben, hogy január végéig majd csak meggyógyul. Reményében azonban csalatkozott, mert még márciusban is betegesen feküdt.

Rosszakarói ekkor Szatna Pável és Peru Mihály személyében feljelentették a vallás- és közoktatási minisztériumnál azon a címen, hogy 1906. szeptember óta nem teljesíti ovónői kötelességét, sőt anélkül, hogy szabadságot kapott volna, Budapestben tartózkodik.

A miniszter tudvalevőleg a tanfelügyelőségnek küldötte meg az aktát jelentésétél végett. A tanfelügyelőség megállapította, hogy mulasztás történt annyiban, hogy az ovónő tudva azt, hogy súlyos beteg, nem adta be szabadságoltatása iránti kérvényét, de tekintettel arra, hogy közvetlen fensőbbségének távozását bejelentette, sőt arra engedelmet is kapott, legfeljebb az iskolaszék gondnokát terhelte a felelősség, de nem az ovónőt. A tanfelügyelőség ennek alapján javaslatba hozta a belügyminiszternek, hogy a beteg ovónőt felgyógyulásáig szabadságolja s addig is gondoskodjék helyetteséről.

A miniszter azonban, mint ismeretes, mellőzte a tanfelügyelőség javaslatát és elrendelte Schiskovich Anna ellen a fegyelmet megelőző vizsgálatot, állásától felfüggesztette és nyomorúságos fizetését megvonta tőle. Ekkor Schill József főjegyző volt az, aki átlátva az intézkedés embertelen voltát, hevesen kikelt a miniszter intézkedése ellen. Schill felszólalásának meg is volt a hatása, amennyiben a fegyelmi vizsgálat az ovónő javára dőlt el és Schiskovich Annát visszahelyezték állásába.

Am az ovónő rosszakarói ezután se nyugodtak. Alighogy Schiskovich Emma felgyógyult, újabb feljelentést tettek ellene, mire újból megindították a fegyelmet megelőző vizsgálatot. Az aknamunka azonban másodszor sem sikerült, mert mint seprősi tudósítónk jelenti, a fegyelmi választmány, amelynek elnöke Csukay Gyula főszolgabíró volt, tegnap tartott ülésén megállapította, hogy az ovónőt nem terheli mulasztás. Most tehát ismét elfoglalhatja állását a sokat zaklatott ovónő. Rosszakarói ugyan most sem nyugosznak és ki tudja miféle címen fogják harmadszor is feljelenteni Schiskovich Emmát.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A Rákóczi Társaság f. hó 23-án (szombaton) esti 7 órákor saját helyiségében (Porczán Lajos-féle vendéglő) díszközgyűlést tart, melyre a társaság összes tagjait és a helyi összes asztaltársaságokat tisztelettel meghívják: Müller Károly védnök, Leitner Ernő dr. elnök. Tárgy: A f. hó 17-én megválasztott törv. hatósági bizottsági tagok üdvözlése. A díszközgyűlés után társas vacsora éláp szerint.

(*) A Kölcsey-egyesület választmánya pénteken délután 6 órákor a Weitzer János utcai polgári iskola tanácstermében választmányi ülést tart, melyre a választmányi tagokat meghívja az elnökség.

Az egyszakaszos törvény.

A kiegyezést, amint megírtuk, egyetlen szakaszból álló törvényben terjesztik a Ház elé. A képviselők egy része elégületlen ezzel az intézkedéssel. Polónyi kijelentette, hogy kilenced-magával megobstruálja a javaslatot.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, november 20.

Andrássy a helyzetről.

A képviselőház folyosóján ma már nyoma sem volt a tegnapi izgalmaknak, mert az elnökválságot mindenki egyelőre megoldottnak tartja. Félhivatalosan olyan nyilatkozatot adtak ki, hogy a tegnapi minisztertanács nem foglalt állást az elnökökkel szemben.

Délután két órákor a baloldali folyosón beszélgetést folytattak Lengyel Zoltán, Szász József, Farkasházy Zsigmond, Nagy György és több, a függetlenségi pártból kilépett képviselő, amikor odalépett hozzájuk Andrássy Gyula gróf belügyminiszter, akit Lengyel így szólított meg.

— Az egyszakaszos törvényjavaslat miatt én megbuktatom a kormányt. Más körülmények között ezt nem tenném, de nekem nem tetszik a kormány mai összeállítása. Te irántad, kegyelmes uram, a legnagyobb bizalommal viseltetem, de bizalmatlan vagyok Wekerlével szemben.

Farkasházy Zsigmond itt közbeszólt:

— Ez csak a te nézeted, mert mi nem akarunk kormányt buktatni.

A belügyminiszter így válaszolt:

— Nagy hálával fogadom, ha a kormányt megbuktatjátok, de csak ne obstrukcióval és ne most, amikor a horvátok obstruálnak.

— Mégis veszedelmes dolog az egyszakaszos — törvényjavaslat — mondotta Farkasházy, mert a törvényhez alig lehet hozzászólni és módosítani sem lehet.

— Nemzetközi szerződést úgy sem lehet módosítani, — szólt Andrássy — hozzászólni azonban most is lehet. Nem tudom és nem is értem, miféle alkotmányveszedelem rejlik abban, hogy egy javaslat egy, vagy több szakaszból áll. A kormány a kiegyezéssel áll, vagy bukik, ez bizonyos, de az egyszakaszos javaslattal éppen a többség jogát akarjuk biztosítani.

— Kisebb aggodalommal látnók e javaslatot, — vetették közbe a disszidensek, — ha legalább az önálló bank biztosítva volna.

— Az önálló bank ügye ki van kapcsolva a kiegyezésből, — felelte a belügyminiszter — de az önálló bankot meg is valósíthatjuk, ha úgy akarjuk. Én magam nem tartom az ország érdekében levőnek most az önálló bankot, de ha ti más nézetet vagytok, vállaljátok ti érte a felelősséget, mert bizonyos, hogy ez felelősséggel jár. Hanem az obstrukció is bosszantó dolog, sőt rettenetes ez a folytonos obstruálás, amely felforgatja a parlamentet, a többség uralmát és akaratát lehetetlenné teszi, károkat okoz és megintgatja a békés munkásság lehetőségébe vetett hitet. Az egyszakaszos javaslat éppen az obstrukció ellen készült, mert jogos és méltányos dolog, hogy a többség érvényesítse akaratát és a horvát obstruk-

cióval szemben a nemzet akarata győzelemre jusson.

A bankkérdésről később Andrássy még ezeket mondotta:

— Bár én magam nem tartom helyesnek az önálló bankot, de akkor, amikor ez a kérdés aktuális lesz, nem fogjuk a bankközösséget továbbra is fentartani, mert tudom, hogy az ország többsége az önálló bank mellett van. En tehát akkor félre fogok állani felfogásommal, ha az ugyanaz marad, ami ma.

Az egyszakaszos törvény.

A képviselőház pénzügyi bizottságát holnap délutánra ülésre hívták össze. A meghívón az ülés tárgya jelezve nincs, de bizonyos, hogy Wekerle a pénzügyi bizottság ezen holnapi ülésén be fogja terjeszteni az egyszakaszos felhatalmazási javaslatot, amelyet a bizottság azonnal tárgyalás alá vesz és szombatn a bizottság előadója benyújtja jelentését a képviselőházban. A Ház a felhatalmazási javaslatot a házszabályok értelmében csak szerdán veheti tárgyalás alá. A kormány azt hiszi, hogy a horvátok és a függetlenségi pártból kilépettek obstrukciója ellenére is az egyszakaszos felhatalmazási javaslatot a jövő hét végéig letárgyalathatja.

A kvóta és a király.

A N. F. P. mai számában azt jelenti, hogy a miniszterelnök a kvóta ügyében királyi döntést akar provokálni. A felhatalmazási javaslat a felemelt kvótára nem fog kiterjedni, mert erről törvényjavaslat ma még nincsen, miután előbb a kvótabizottságoknak egymással meg kell egyezniük. Földes Béla, a magyar kvótabizottság előadója azonban a bizottság egyik ülésén kijelentette, hogy a felemelt kvóta mellett nem foglalhat állást. Ha a bizottság ennek dacára is őt bizná meg az előadói tisztséggel, ez azt jelentené, hogy a kvóta-bizottság maga is a felemelt kvóta ellen akar állást foglalni. A kvóta emelést tehát parlamentileg nem is lehet elintézni, hanem szükséges, hogy ismét a király állapítsa meg a kvótát. E megállapítás csak egy esztendőre terjedhet.

Ismét kilépés.

Pilissy István, a krassói kerületnek a függetlenségi pártból kilépett képviselője holnap interpellálni fog az egyszakaszos felhatalmazási javaslat ügyében és megkérdezi a kormányt, való-e a javaslat benyújtásáról szóló hír. A disszidensek a javaslat ellen obstrukciót szándékoznak indítani.

A Sztérényi fele.

Polónyi Géza a képviselőház folyosóján kijelentette, hogy minden bajnak, ami a politikában felmerült, Sztérényi államtitkár az oka; ő Sztérényi fejét követeli. Sztérényi, mihelyt az exminiszter nyi-

latkozatáról tudomást szerzett, felkereste Polónyt és így szólt hozzá: —

— Hallom, hogy a fejemet kéred. Nos, ha az én fejem csakugyan ára lehet a békének és rendnek, ha az én távozásommal valóban mindegy bajnak vége szakad, szívesen elállok az utból.

Polónyi azonban erre az ajánlatra nem válaszolt.

Wekerle Bécsben.

Bécsből jelentik: Wekerle Sándor miniszterelnök ma délelőtt háromnegyed 10 órakor meglátogatta Beck báró osztrák miniszterelnököt s féltizenegyig időzött nála. Wekerle azután Schönbrunnba hajtatott, ahol a király kihallgatáson fogadta. Az audiencia után a miniszterelnök a magyar minisztérium Bankgassei palotájába tért vissza, ahol már nagyszámu újságíró fogadta. Ezek előtt Wekerle a következő kijelentést tette:

— Csupán a folyóügyekről tettem előterjesztést Ő felségének.

Arra a kérdésre, hogy a kihallgatás alkalmával szóba került-e a horvátobstrukció dolga is, a miniszterelnök azt felelte.

— A horvát obstrukcióval majd el fogunk bánni. Ez a horvát bán feladata lesz.

Apponyi nyilatkozik.

Apponyi Albert gróf vallás és közoktatásügyi miniszter ma két ízben ragadta meg az alkalmat, hogy a politikai helyzetről nyilatkozzék, ugymint a függetlenségi pártkörben és a párt szokásos havi vacsoráján.

A pártkörben Apponyi az öt kérdésekkel ostromló képviselők egy nagyobb csoportja előtt a következőképen nyilatkozott:

— Szükséges volt a kiegyezési javaslatok komplexumát egy szakaszba foglalni, mert első és legfontosabb feladata a kormánynak gazdasági viszonyunkat rendezni. Hogy ezt elérhessük, a kiegyezést kell elkészítenünk, mert ha azt akarjuk, hogy közgazdaságunk a kulturálomokkal kapcsolatban legyen, ezt csak a kiegyezéssel érhetjük el. A kiegyezéstől függ azonkívül Ausztriával való gazdasági békénk is, amelynek helyreállítása elsősorban azért szükséges, hogy a külföld bizalmát Magyarországgal szemben újból helyreállítsuk. Mert hogyan lehetne bizalma a külföldnek Magyarországhoz, egy országhoz, ahol a többség uralma a kisebbség uralmával szemben nincs biztosítva, hogyan remélhetjük, hogy külföldi tőkék hozzánk jöjjenek, ha a külföld Magyarországról azt hallja, hogy ebben az országban még az sem biztos, hogy az adók befolyanak.

A miniszter azután kijelentette, hogy az egyszakaszos kiegyezési javaslatot a kormány holnap a parlamentnek beterjeszti, holnap délután a közgazdasági bizottság azokat letárgyalja, délután öt órakor pedig a pénzügyi bizottság veszi tárgyalás alá. A bizottságok jelentései szombaton a Ház elé kerülnek és a javaslat vagy közvetlenül a jelenleg-tárgyalás alatt levő tarifajavaslat után, vagy pedig, ha ez sokáig húzódna, annak megszakításával fog letárgyalatni.

Mégegyszer Apponyi.

A függetlenségi pártklub vacsoráján Apponyi egy tószet keretében majdnem egy órán át tartó beszédet tartott, amelyben a többek között ezeket mondotta:

— Nehéz és súlyos óráit éljük most közéletünknek. Olyan órákat, amelyekről lehetetlen a nemzetet megkímélni, midőn meggyökeredezett visszaéléseknek rendszeréből azt át kell vezetni egy szebb, az emberiségi eszményeknek megfelelőbb állapotába. A régi rendszer emberei azt mondják: Hiszen kérem, most rosszabb minden, mint előbb volt.

Ha egy lakást takarítunk, ha mindazt a port, amely békésen meghúzódott a butorok alatt, a képkerekek mögött, a függönyökön, kiséperjük, ha csurog a víz, amelynek segítségével el kell távolítani a lakások összehalmozódott piszkait, akkor természetesen e pillanatban a lakás rendetlenebbül néz ki, mint előbb, amikor ez a sok por a rejtékhelyekben buzdott meg. Máltányolta ezt a helyzetet óriási többségében a függetlenségi párt és az ország közvéleményének széles rétege a függetlenségi pártnak ezen állásfoglalását megerősítette. Most azonban egyszerre előttünk áll egy materiális akadály, nem a nemzeti ügyért nálunk erősebben buzgólkodó elemek részéről, hanem olyanok részéről, akik a magyar nemzet belső ellenségének szerepére vállalkoztak abból a célból, hogy ez év végén minden törvényes intézkedésnek hiánya álljon be közgazdasági állapotaink rendezésében. Ebben a helyzetben a kormánynak első kötelessége gondoskodni arról, hogy ez az ármány a haza ellen, ezen pártütés célt ne érjen.

Minden törvény megsértésének eleve kizárva kellett lennie, azonban gondoskodni kellett olyan módzatokról, amelyek ez ármányoknak véget vessen. Ebben a helyzetben valóban számítani kell minden jó magyar hazafi támogatására. Én, ha ellenzéki ember volnék, azt a kormányt, amely ilyen helyzetben az ország egy lényeges érdekét, az alkotmány és törvényesség megsértése nélkül megóvni iparkodnék, ezt a kormányt én ebben nem gátolnám, fentartanám, hogy utólag felelősségre vonhasam. De magának a helyzetnek kibonyolítása elé gátat vetni, azt nem tudnám összeegyeztetni hazafias lelkiismeretemmel. Így jártam el mindig hosszú ellenzéki voltom alatt. Annál inkább reméljük, hogy e súlyos helyzetben és válságos órákban azok támogassanak bennünket, akiknek bizalmát eddig élveztük és akiknek bizalmára méltatlanok nem leszünk. I. az, hogy ebben az átmeneti időben velünk együtt magára kell venni a függetlenségi pártnak némi ódiomot is. El kellett viselni! A pillanat szükségleteinek meghozzuk ezt az áldozatot, de azután nyitva áll előttünk az út az ország közgazdasági függetlenségének megvalósítására. Legyen ezen pillanatban és e nehéz órákban mindannyiunkban férfias határozottság. Megszűnt az az idő, amely reánk nézve talán kényelmesebb volt, midőn pusztá-deklamálással, hirdetéssel éltünk. Függetlenségi elveink eljutottak a megvalósulás stádiumába, de itt azután annál a levegőnél, amelyet a hang rezgésbe hoz, keményebb anyagokkal van dolgunk. Leromboljuk-e azt az alapot, amelyen egyedül épülhet fel a valósgos függetlenségi önállóság. A célok ugyanazok, amelyeket hirdettünk, a módszer pedig az, amelyet alkalmazni kell, midőn már nemcsak elvekkel, hanem tények igaz megvalósításával kell foglalkoznunk.

Biciklin a világ körül.

Az aradi stáció.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 21.

Érdekes és excentrikus vendége volt ma Aradnak. Egy világjáró ember világkörűli utjában eljutott ide is, hogy itt egy napi pihenés után folytassa útját szülővárosa, Székelyudvarhely felé. A világjáró ember: Bordé József biciklin teszi meg végtelenül hosszú, fárasztó útját. A szárazföldön állandóan a biciklit használja közlekedési eszköznek.

Bordé a saját előadása szerint már tizenkét év óta járja kerékpáron a világot. Bekalandozta mind az öt világrészt és mint minden turista embernek, neki is számos kalandja volt, amelyek közül nem egy majdnem életébe került. De mindannyiszor szerencsésen kikerülte a halált és most közel van ahhoz, hogy mint gazdag ember nyugodt pihenésre térjen. Legalább így mondja ő maga. Egyik munkatársunknak elmondta, hogy nyolc évvel ezelőtt Franciaországban százezer frankos fogadást kötött, hogy tíz év alatt egy bizonyos számú mérföldet fut be. Neki magának nincsen vagyona és az esetben, ha elvesztené a fogadást, nem tudná ezt megfizetni, de tulajdonképen nem is fogadás ez, hanem egy gazdag mecénások által kitűzött díj, amelyet az esetben nyer el, ha a kikötött feltételnek megfelel. A világjáró biciklista büszkén mondta, hogy most már bizonyos, hogy elnyeri a nem megvetendő összeget, mert a fogadás feltételének már a kitűzött határidőn belül megfelelt.

Bordé József mellétszámos arany és ezüst érem díszíti, jelölve annak, hogy számos kerékpárversenyben vett részt és sok győzelmet aratott. Aradon Bordé az aradi kerékpáros egyesület vendége volt. Az egyesület tagjai természetesen fokozott mértékben érdeklődtek sporttársuk viselt dolgai iránt és természetesen, hogy Bordénak sok mondani valója akadt. A kerékpár egyesület még vacsorát is rendezett tiszteletére és kérelmére láttamozta uti könyvét.

A világot járó biciklista holnap hagyja el Aradot, hogy tovább folytassa fárasztó és nehéz útját, amelynek végén egy csomó ezres inget felé.

HIREK.

Vendégszereplés akadályokkal.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 21.

Zacconi, a Magyar Színházban a múlt héten pénteken és szombaton vendégszereplő világhírű olasz jellemszínész udvalevőleg nem részesült a főváros műpártoló közönségének pártfogásában, más szóval a két estén át félig üres nézőtér előtt játszott. Most, a művész és társulatának elutazása után érdekes kulisszatitok került nyilvánosságra, amelyről budapesti tudósítónk a következőket jelenti:

Zacconit és társulatát két estén át terjedő vendégszereplésre Beöthy László, a Magyar Színház igazgatója szerződtette, esténként kétezer korona fellépti díjjal, amely összeg az előadás kezdete előtt volt kifizetendő. Az első este a társulat az *Al telefono* és *Paue altrui* című darabokat adta elő. Zacconi a függöny felgördülése előtt várta a szerződésileg kikötött kétezer koronát. Beöthy kérte Zacconit, hogy csak kezdjék meg az előadást, a pénzt az első felvonás után elfogja hozni. Zacconi erre előadatta az *Al telefono*-t s azután várta a kétezer koronát.

A színpadi szünet nagyon sokáig tartott,

a publikum már türelmetlenül kezdett, de a második darabot még nem kezdték meg. Beöthy újból megjelent Zacconi öltözékében és kijelentette, hogy a mai est összes bevételé hetszáz korona, amelyből ő nem képes a társulat fellépési díját teljesen kifizetni. Átad tehát most ezer koronát, a másik ezret holnap délután fogja elvinni Zacconi lakására.

A művész hosszas rábeszélés után ebbe beleegyezett és társulatával előadta a Paue altrul c. színművet is.

Beöthy másnap megjelent Zacconinak a Royal-szállóbeli lakásán, átadta az ezer koronát, de kijelentette, hogy a második estére még kevesebb jövedelemre van kilátás, mert csak nagyon kevés jegy fogyott el, ennél fogva nem fizethet az esti fellépésért kétezer koronát.

Zacconi nagy zavarba jött és látszott, hogy az ügy neki igen kellemetlen. A dolgot végre is úgy intézték el, hogy Zacconi és társulata a szombat esti fellépésért a kikötött kétezer korona helyett ezer koronát kapjon. Így folytatott csak le a szombati előadás.

— A temesi háborúság. *Temesvárról* jelentik: A most lezajlott megyebizottsági tagválasztásokkal kapcsolatban Steiner Ferenc orsz. képviselőnek, az újvidéki függetlenségi párt elnökének és Muth Gáspár alelnöknek lovagias ügye támadt Joanovich Sándor alispánnal. Steiner segédei kijelentették, hogy felők bírón ton keres elégtételt, Muth Gáspár azonban Joanovich csal. ma kardpárbajt vívott, amelyben az előbbi jobb karján jelentékeny sebe. kapott.

— Björnsterne Björnson Eszéken. Kitiűnő helyről vesszük azt a hírt, hogy Björnsterne Björnson a jövő hónapban Eszékre érkezik, ahol a nagy tudós a nemzetiségi kérdésben beszédet fog mondani. Björnsterne-t az eszéki horvátok hívták meg, akik fogadtatására lázas előkészületeket tesznek.

— A sóínség Aradon. A következő sorokat vettük: Ha beszédrel pótolni lehetne a sót, akkor *Wekerle* Sándor miniszterelnöknek a képviselőház tegnapi ülésén mondott beszéde valószínűleg megszüntette volna a sóhiányt. Sajnos, nincsen úgy. A sóínség már *Aradra* és vidékére is erősen kihat. Az *aradi sóhivatal* éltől sőt már napok óta nem ad, aminek következménye, hogy egyes helyeken a só árát mértármásánként három, sőt öt koronával is fölverték. Ennek az állapotnak csak részben oka a vagonhiány. A baj másik forrása a Magyar Kereskedelmi Részvénytársasággal kötött szerződés, amelynek kedvéért az akkori kormány több sóhivatalt főlösztetett. Pedig ismételten s a legkisebb zavar alkalmával bebizonnyul, hogy a Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság alkalmatlan arra, hogy az ország sószükségletének ellátását rábízák. A saját anyagi érdekének rövidlátó védelmében sohase néz előre s nem törődik azzal az eshetőséggel, hogy az ország egyes vidékei ezt a legfontosabb szükségleti cikket nélkülözni kénytelenek. *Wekerle* elismerte, hogy a sóhiányt a sóhivatalok beszüntetése okozta, de megígérte, hogy gondoskodni fog arról, mikép a Kereskedelmi Részvénytársaság új sóraktárakat állítson föl. Ez megint elhibázott intézkedés lenne. Ne erősítse az állam a Kereskedelmi Részvénytársaságot, hanem állítsa vissza a beszüntetett sóhivatalokat, amelyek céljuknak mindenben megfelelték. Aztán az *aradi m. kir. sóhivatalhoz* is volna szavunk: értesse meg a pénzügyminiszteriummal, hogy az aradi sóhivatal raktárai botrányosan kicsinyek. Ha egy kiskereskedő kényszeríthető arra, hogy kellő szivar és dohánykészlettel rendelkezék, talán jogos a ki-

váncsom a sónagykereskedő magyar állammal szemben is, hogy jó példával előlárva, az országban kellő sókészletet tartson minden eshetőségre. Az aradi kereskedelmi és iparkamara értesse meg a miniszterrel, hogy építtessen olyan sóraktárakat Aradon, amely a sóínség veszedelemét elhárítja. *Egy kereskedő.*

— A pápa a modernség ellen. *Rómából* táviratozzák: A pápának e hó 18-áról keltezett, ma este közzétett motu proprioja köteletségévé teszi valamennyi katolikus hívőnek, hogy alávéssék magukat azoknak a döntéseknek, amelyeket a XIII. Leó pápa által bibliai tanulmányozások céljából kiküldött bizottság hozott vagy hozni fog. A motu proprio felszólítja az összes katolikus püspököket, hogy a tanárokat, különösen a szemináriumok tanárait ellenőrizzék, és azokat, akik modernisztikus doktrínák hívei, távol tartásák. A pápa felszólítja a püspököket, hogy fiatal növendékeket, akik hajlamot mutatnak a modernizmus tévedéseire, ne szenteljék fel papokká és hogy kerületeikben modernisztikus könyvek vételét és olvasását tiltsák meg.

— Az aradi új fővámmhivatal az állami költségvetésben. Az *aradi* vám- és sóhivatal eddigi épületének eladása folytán szükségessé vált, hogy az állam a két hivatal részére új épületet emeltessen. A változás kapcsolatban van a kormány azon elhatározásával, hogy négy II. osztályú vámmhivatal, és pedig a győrit, a szegedit, az *aradit* és a kolozsvárit első osztályú fővámmhivatalokká alakítsanak át. Ezt főként az új vámtarifának a réginél sokkal részletesebb áruosztályozása és az áruforgalomnak az utolsó évben keletkezett számos ipari és gyári vállalat által okozott nagymérvű emelkedése tette szükségessé. Hogy az aradi új fővámmhivatal épülete hová fog kerülni, még nincs eldöntve, a vámmhivatal építéséhez szükséges összeget, amint lapunknak írják, már *felvették az 1908 évi állami költségvetésbe*. Ez valószínűvé teszi, hogy a jövő évben az új vámpépület építéséhez hozzá is fognak.

— A szemlaci regále. *Szemlak* község bus és borfogyasztási adóbérletére ma tartották meg az árlejtést. A három ajánlattevő közül a régi bérletnek, *Steiner* Gázának ajánlatát fogadták el, aki 650 koronát ígért az 1908. évi bérletért. Az árlejtésen jelen volt *Farkas* Győző pénzügyigazgató is.

— A bajai bank milliója. *Bajáról* táviratozzák: A kereskedelmi és iparbank milliós bűnpörében a vizsgálatot ma fejezték be. A szabadkai kir. törvényszék a főtárgyalást december 20-ára tűzte ki.

— Nagy katasztrófa. *Páris* ból táviratozzák: Cannes és Grasse között egy építés alatt álló duzzasztó gát, amely abból a célból készül, hogy a Loup-patak vízerejét villamos áram fejlesztésére alkalmassá tegye, a nagy víztömeg nyomásának nem tudott ellentállni és *bedőlt*, miközben a földtömeg és a kötőrmelék 31 munkást temetett el. Egy század műszaki katonaság és két zászlóalj alpesi vadász azonnal a helyszínére vonult, hogy a mentési munkálatokban résztvegyen. Estig 15 holttestet húztak ki a romok alól.

— Nincs munka Amerikában. *Londonból* jelentik: Az *amerikai* pyarak az utóbbi hetekben ezerszámra bocsátják el munkásaikat. A kenyér nélkül maradt munkások, mivel hasztalanul keresnek künn foglalkozást, egyre nagyobb számban térnek vissza hazájukba. Az olasz, a magyar és a lengyel munkások valószínűleg menekülnek az Egyesült Államok terü-

letéről. Félmilliónál többre becsülik azon idegen munkások számát, akik a legközelebbi hetekben elhagyják Amerikát. A nagy vállalatok ugyanis elsősorban az idegen munkásokat bocsátják el, az *amerikai* munkásokat pedig, amíg csak lehet, megtartják. A nagy acél és vas yarak eddig körülbelül négyszázezer embert bocsátottak el.

— Tilos Hlinkát dicsérni. *Ruttkáról* jelentik: Sipos Margit rózsahegy asszonyt a pozsonyi sajtóbírósg Hlinka András büntetlenség földicséréseért négy het fogságra ítélte.

— A montenegrói összeesküvés. *Cetinje* ból táviratozzák: *Vojvodics*, az elfogott diák hosszas hallgatás után végre bevallotta, hogy a komplotban tevékeny részt vett és hogy Belgrádból nagymennyiségű bombát hozott Cattaróba. Ezenkívül vallomásaiban számos eddig ismeretlen tényállást derített fel, úgy, hogy vallomása alapján több előkelő személyiség kompromittálva van. *Vojvodics* elmondta azután azon részleteket, amelyek *Radovics*nak a komplotban való részességére vonatkoznak.

— A megkövezett kaszárnya. A gyulai honvédbakákat három hét óta esténként mindig fölszuronyoztatják s kivézenylik a kaszárnya környékére. A polgárság érdeklődéssel s bizonyos kíváncsisággal nézte mindig a katonák kivonulását, de magyarázatot és felvilágosítást senkitől sem kapott. Vasárnap és hétfőn este aztán egy nagy csapat rendőr is kivonult a kaszárnya köré s az egyenruhás imposztorok, közlekenyebbek lévén a deli hadfiaknál, elárulták, hogy a honvédlaktanyát három hét óta minden este formális ostrom alá veszik láthatatlan kezok. Este 6 óra tájban közápor zudul a kaszárnyára s egyszerre 20-30 darab kő is lezuhan. A kövek a pótraktár felől repülnek s minden jel arra vall, hogy nem m. kézi erő irányítja azokat, hanem valószínűleg dobó géppel zudítják az ismeretlenek a közáport. A lezuhanó kövek több katonát és egy tisztet is megsebeztek már. A katonai kirendeltség szuronyait sem igen respektálják a támadók, mert az ostrom szünetlenül tart 9-10 óráig. A rendőrségnek azonban nagyobb a tekintélye a rejtelmes kódobálók előtt, mert sem vasárnap, sem hétfőn, amikor a rendőrség is kivonult, nem folytatták az ostromot.

— A lippai választás. *Lippáról* jelentik: Nagy érdeklődés mellett tegnap ment végbe Lippán a megyebizottsági tagválasztás és noha a román nemzetiségiok nagy akciót fejttettek ki jelöltjeik érdekében, a választás a magyarság teljes győzelmével végződött, amennyiben csak egy román nemzetiségi tag került be a megyebizottságba.

— Éhínség Kisázsiaiban. *Konstantinápolyból* jelentik: A kisázsiai török tartományokban ijsztó éhínség uralkodik. Orfási területek ugaron maradtak, tavaly ugyyszólva nem is volt aratás. A lakosság több helyen *kifosztotta a malmok raktárait és a pékműhelyeket*. *Bayruthban* pedig feltörték a vasutállomáson levő teherraktárt és a gabonaszállító vagonokat kirabolták. *Syriában* nagy az izgatottság és a nép forrong az éhség miatt.

— Tél. Szállongó, fehér ki: hóphék répködnek a légben, a tél előhírnökei s valahonnan, a havasok aljáról fagyos szél süvöltöz végig az utcákon... Előfutárjai után csakhamar beköszönt maga tél őfelsége is, hermelinprémes udvarával s fogadására, sajnos, nem nagyon vagyunk elkészülve. Az általános drágaság ezen virágkorszakában bizony nem a legrosszabb remények támadnak az ember lelkében s körülbelül igen *fagyos* lesz a tél fogadása... Bizony sok családapának elszorul a szíve a szállongó,

fehér kis pihék láttára! Mig Hamlet csak a lét, vagy nem lét nagy kérdésén töprengött, ő most azon tündökölt, hogy valjon abból a néhány szerény koronából fát vegyen-e és melegben koplaljon a családjával, vagy élelmiszert és többé kevésbé jóllakva fagyoskodjon a fűtetlen szobában?!... No de annál nagyobb örömmel néznek a tél elé a legbájosabb szőke és barna Médik, Micikék és Babik! Hiszen talán legtitkosabb álmukat, legédesebb ábrándjukat fogja megvalósítani a tél, az első bál, esetleg egy csinos vőlegény alakjában! Nem is lehet másképp, mikor Karnevál, a bohóságok hercege, szintén a tél kíséretéhez tartozik. Jobblétre szenderült tehát az ős. A hulló sárga levelek a sírjára peregnék, halkán, csendesen s a tarlón bolygó szél panaszos zokogással siratja a halálát. S a nagy ravatalra nemsokára ráborítja hófehér szűcs szemfedőjét a diadalmasan bevonuló tél!...

— A Maros-török hajózása. A Maros-török ezidőszakra hajóhatatlan s Szegednek régi vágya, hogy a torkolatot hajózhatóvá tegye. A szegedi polgármester közbenjárására a földmívelésügyi kormány a jövő évi budgetbe 360.000 koronát vészt föl a célra s azt a Maros-török hajózhatóvá tételének munkájára fordítja. A miniszter ígérete oly konkrét, hogy az előmunkálatokat már a tavasszal meg is kezdik.

— Megszökött fegyenc. Szatmárról jelentik, hogy Stössel Ignác, váltóhamisításért elítélt fegyenc, a börtönből megszökött. A börtön ajtaja zárva volt s előtte őrk voltak felállítva, teljesen érthetetlen tehát, hogyan vihette keresztül a szökést. Stössel már letartóztatása alkalmával a csendőroknél is szökést kísérelt meg, de akkor eredménytelenül. Salgóru vizsgálat indult meg a rejtélyes szökés körülményeinek kiderítésére. A megszökött fegyencet körözik.

— A 67-es megye. Zomborból táviratozzák: Bácsbodrogvármegye köztörvényhatósági bizottsági tagjait tegnap választották meg. A köztörvényhatóságba 150 tag közül száz 67-es pártállású és ötven függetlenségi párti lett megválasztva.

— Amerikai milliomos eljegyzése Debrecenben. Debrecenből írják, hogy ott a minap érdekes eljegyzés történt. Egy amerikai milliomos fia, Stephens Henry Debrecenben jártában beleszeretett özvegy Kandel Józsefné dohánytőzsdetulajdonos leányába, Kandel Klárikába s megkérte a kezét. Atyja évekkor elelőtt Braszából vándorolt ki Amerikába s ott millióssá gyonyra tett szerencsés üzletel révén. A huszonháromeves Henry most feleszte be egyetemi tanulmányait s nagyobb utazásra indult és mindenekelőtt Magyarországot látogatta meg. Debrecenben gyakran megfordult Kandelné dohánytőzsdéjében, mely szállásának, a Frohner-szállónak épületében van. Megszerette a szép, fiatal Kandel Klárikát s elhatározta, hogy feleségül veszi. Ebből szándékáról táviratban értesítette a szülőt, beleegyezésüket kérve a házassághoz. A szülők táviratban adták beleegyezésüket s Stephens Henry nyomban eljegyezte Kandel Klárikát. Az esküvőt a jövő hónapban tartják meg a milliomos szülők jelenlétében, akik ez alkalomból Debrecenbe utaznak.

— A szülők gondatlansága. Allig van néhány napja, hogy megírtuk, hogyan esett áldozatán a szülők gondatlanságának egy hároméves kis fiú, ki a tűzhely mellett szénre égett, s ma újból, ahhoz egészen hasonló esetről kell beszámolnunk. Ideje volna, hogy a hatóságok erőteljes intézkedésekkel elejét vegyék vagy a legszigorúbb büntetéssel megtorolják a szülők kőnyelműségét, mely nap-nap után sirba dönt egy, sőt több gondolkodni nem tudó gyermeket. Terveztünk tudósítónk jelenté, hogy Druss Mártát, egy négy éves kis leányt, szülői az idősebb, kilencéves nővérére bízta. A nagyobb lány ki-

ment, hogy apró pajtásaival játsszék az udvaron. Azalatt bent a kis Márta ruhája a nyitott tűzhelynél meggyuladt s mire a nagyobb leány újra bejött a házba, a szerencsétlen gyermeket összeégve és halva találta a földön.

Kisjenőről jelentik, hogy ott Mayer Árpád, egy és háromnegyed éves gyermek a szülői gondatlansága következtében megégett és sebeihe rögtön belehalt.

— Bécsben olcsóbb lesz a hus. Bécsből írják: A mészárosok szövetsége elhatározta, hogy a hus árát leszálítja, de ezen elhatározást csak a jövő év januárjától kezdve akarja érvényre juttatni. Oka az árszállításhoz egyrészt a vágómarha számottevő olcsóbbsága, másrészt a nagyban csökkent marhahus-szükséglet, mert a közönség a megfizethetetlen magas árak miatt inkább disznóhússal táplálkozik és a ló-mészárszékek forgalma is tetemesen növekedett. A vágómarha beszerzési ára már ez év elejétől kezdve folyton csökkent, de azért a husárak változatlanok maradtak. Végre most, hogy a marha métermérsége már átlag 10-12 koronával olcsóbb, a mészárosok sem kerülhetik el az árszállítást. Az árak eddigi magassága a jövőben kétségtelenül a hus-szükséglet még nagyobb csökkenését vonná maga után. Másfelől felő, hogy a vágómarhák folytonos esése, az állattenyésztés visszafejlődését eredményezhetné.

— Kinevezés. A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnök, mint a hivatalos lap mai száma közli, Horváth Frigyes aradi pénzügyi számvisztet, jelenlegi állomás helyén való meghagyással, pénzügyi számellenőrré nevezték ki.

— Árverés az állomáson. Az aradi állomáson november 28-án délelőtt 9 órakor fogják elárverezni a vonatokon hagyott különféle tárgyakat, többek között bort, gépolajt, rövid- és kézműtáru cikkeket, repceolajt, fűmagot, keményítőt és egyéb tárgyakat.

— Rovarpor, bolhák, legyek, poloskák, szabók ellen leghatásosabb Vojtek és Weiszal. 201

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Az aradhegyaljai szőlősgazdák ügyei.

Arad, november 21.

Az Aradhegyaljai Szőlősgazdák Egyesülete folyó hó 20-án tartotta a gazdasági egyesület székházában IV. igazgató-választmányi gyűlést, amelyen Szathmáry Gyula alelnök elnököl s amelyek legfontosabb tárgyát képezte az 1894. évi XII. törvénycikk revíziójával kapcsolatosan azon módosításoknak megbeszélése, amelyek a hegyközségek szervezésére vonatkoznak, az eddigi tapasztalatok alapján, a szőlőbirtokosok érdekében kívánatosak volna az idézett törvény újabb szövegezésénél a választmány a törvénycikket pontonként beható vita tárgyává téve, a következő legfontosabb módosításokat találta szükségesnek:

1. A hegyközségek megalakulásuk után, azon esetben, ha alapszabályaik jóváhagyása a miniszteriumhoz való felterjesztéstől számított 30 napon belül le nem érkezik, ezen 30 napon túl működésüket ideiglenesen ennek dacára megkezdhesék. 2. Hegyközségek — tekintve az ezzel járó megterheléseket — csakis ott legyenek alakíthatók, ahol az érdekelt birtokosok szőlőterülete összesen legalább 100 holdat tesz ki, 200 holdon felül pedig a hegyközség megalakítása imperative volna a törvényben kimondandó. 3. Az egy-egy hegyközséghez tartozó szőlők különálló vadászterületet képezzenek, amely a hegyközségi előjárás által a leszüretelés után a vadászati idején végéig bérbe legyen adható. 4. A peronospora, a lisztharmat (oidium) és a fakó rothadás ellen a védekezés minden szőlőbirtokosra néve kötelező legyen. 5. Minden 50-80 hold szőlőterület őrzésére egy hegyőr alkalmazandó, akik adó alá nem eső löfegyverekkel (serétes puskával) látassanak el. 6. A hegyközségek előjárásai nagyobb hatáskörrel vannak felruházandók, illetőleg a hegyközségek

területén felmerült kihágások és károk tekintetében a bírói eljárás a politikai községek bírájáról a hegyközségek előjárására volna átruházandó, olyformán, hogy a bíráskodást a hegyközségi elnök, a hegyközségi jegyző és egy esetről esetre felkért választmányi tagból álló hármas-bizottság gyakorolná. 7. A hegyközségi tag semmi körülmények között ne léphessen ki a hegyközség kötelékéből. 8. A birtok változási nyilvántartások igazítása céljából a politikai hatóság évente egyszer köteles legyen közölni az évközben felmerült változásokat a hegyközség előjárásával, aminek elmulasztása igen sok zavart idéző. 9. A törvénycikk 93., 94. és 95. §-ai értelmében kiszabott pénzbüntetések felerésze ne a politikai községet, hanem a hegyközséget illesse és ebből a hegyőröket illető 25% azok részére, mint jutalomdíj, feltétlenül folyósíttassék.

Elhatározta a választmány, hogy ezen módosítások keresztülvitele érdekében felír a földmívelésügyi miniszteriumhoz.

Ezután Bódy Bódog választmányi tag előterjesztette a szőlősgazdák azon sérelmét, hogy az állami telepekről általuk kérelmezett amerikai gyökerez vesszők és oltványok kiszolgáltatásánál az aradhegyaljai szőlőbirtokosok az állam részéről feltűnő mellőzésben részesülnek, ami annyival is inkább sérelmes rájuk nézve, mert ezen állami oltványtermelő telepek egy része éppen ezen a vidéken van s az ebből származó azon hátrányok, amelyeket a kézi munkás erő elvonása involvál, az itteni szőlősgazdák jobban érintik, mint a távolabbi szőlők tulajdonosait.

Indítványozza ennél fogva, miszerint az egyesület elnöksége intézzen felhívást a szőlősgazdákhoz az iránt, hogy amerikai gyökerez vessző és oltvány szükségletüket 1907. évi december hó 1-ig a ménesi vincellériskola igazgatóságánál annyival is inkább jelentésük be, miután az ezen határidőn túl érkező bejelentések már figyelembe vehetők nem lesznek.

Egyben pedig írjon fel az egyesület a földmívelési miniszteriumhoz azon célból, hogy az érdekelt szőlősgazdák legközelebb december hó végéig mindig értesíttessenek arról, hogy az általuk kérelmezett vesszőkre és oltványokra biztosan számíthatnak-e, hogy ellenkező esetben még elég idejük legyen azokat máshonnan beszerezni, mert ezidélgy gyakran előfordult, hogy az illető szőlőbirtokos csak akkor tudta meg, hogy az általa kért oltványokat az állami telepről nem kaphatja meg, amiképpen már érkezett az ültetés ideje, minek folytán vagy egy évet vesztett az ültetéssel, vagy kénytelen volt az oltványokat máshonnan sokkal drágábban beszerezni.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Az anyós boszuja. Halmágyi Sándor aradi kovácsmestert életveszélyes fenyegetésért jelentette az anyja. Az aradi királyi járásbíró-ság ma tárgyalta az ügyet, melynek ezek voltak az előzményei: Mikor Halmágyi Sándor három éves volt, az anyja elvált a férjétől s a gyermeket is az atyjánál hagyta. Nem is tördött vele többé, hanem újra férjhez ment. Mult az idő; a fiu apja meghalt s a gyerekből kovácsinas, majd legény lett. Azután megnősült és műhelyt nyitott. Ekkor hallotta meg, hogy az anyja özvegyen és nyomorban él. Elhatározta tehát, hogy az anyját magához veszi. Ugy is tett. De az anyja, házasértos természetével, sehogysem fért össze menyével. Folyton összeveszett vele és fiát is bujtogatta a fiatal asszony ellen. Mikor azonban látta, hogy áskálódásával nem ér célt, feljelentette fiát, hogy az őt életveszélyes fenyegetéssel illette. Az aradi királyi járásbíró-ság megállapította, hogy a vád teljesen alaptalan, s hogy az tisztán az anyós boszumúve. Ennek alapján elejtette a Halmágyi Sándor ellen emelt vádat.

§ Vád alá helyezett románok. A képviselő-választások idején a mikalakai románok a községben tüntető felvonulást rendeztek és az alkalommal magyarellenes nótákat énekeltek. A községi előjárás feljelentésére a nagyváradi ügyészség a magyar államesszeme elleni igazítás vétsége miatt a tüntetők vezéreit, Panadán Jácát, Avram Eleket és Gábor Jánost vád alá helyezte.

Lechner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 17.

Aradvárosi és megyei telefon 475. szám.

Budapesti ár- és értéktábla.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, november 21.

Kínálát és vételkedv korlátolt. Elkelt 20.000 méter-mázsa 5 fillérrel magasabb áron. Amerika 7/8 olcsóbb. Az árak 50 kilonként számítva:

	Déli sárlát	5 órai sárlát
Buza áprillisa . . .	13.09—3.10	13.11—3.12
Zab áprillisa . . .	8.70—8.71	8.74—8.75
Rozs áprillisa . . .	12.19—12.20	12.2—12.22
Tengeri májusra . . .	7.63—7.69	7.63—7.69

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény . . .	624 —
Magyar hitelrészvény . . .	736 25
Osztrák-magyar államvasuti részvény . . .	655 50

A KIADÓHIVATAL ÜZENETEI.

Egy előfizető, B. értesítése elkészve érkezett. A hirdetés ugyanis a 21. ki. lapban már megjelent s így a beküldött összeggel másképp diszponálni nem lehet.

IDEGENEK ARADON.

— November 21. —

Fehér Kereszt-szálloda. Lugosy Istvánné igazgató neje és nővére Brád. — Moós Gábor tanító Puj. — Szarvas Jakab dr. orvos Várhely. — Schmidt R. mérnök München. — Empel Ernő felügyelő Békés. — Zerkovics Lajos birtokos Bék. — Klein Adolf kereskedő Battonya. — Béres Sándor és családja Szatmár. — Vidor Illésné igazgató neje és családja Monor. — Molnár Aladár igazgató Kecskemét. — Schneider Lajos mérnök Olmütz. — Brenner Géza tanító Olmütz. — Feiner Dezső vendéglős Kiszucsajhely. — Totovich Péter birtokos Szabadka. — Varga József igazgató helyettes Török-Kanizsa. — Kardos Endre főfelügyelő és neje Kassa. — Brezovay Tivadar titkár Déva. — Kis Péter igazgató helyettes Déva. — Veisz Sámuelné és családja Debrecen. — Csokics György hivatalnok Zenta. — Rotter Ernő gyáros és neje Bécs. — Rotter Salamon gyáros és családja Bécs. — Petkovits Gyula magánzó és neje Szászváros. — Lusztig Béla terménykereskedő Mohács. — Veisz Aladár terménykereskedő Mohács. — Gubics György hivatalnok Zenta. — Bródi Sándor szállító Temesvár. — Elekcs Viktor magánzó Mako. — Nádor Salamon kereskedő Brassó. — Krausz Lajos kereskedő Brassó. — Törstner József utazó Budapest. — Rosenfeld Miksa utazó Budapest. — Mándel József utazó Budapest. — Neufeld Sándor utazó Budapest. — Mezei Manó utazó Budapest. — Parlagi Mihály utazó Bécs. — Herman József utazó Bécs. — Glück Lajos utazó Bécs. — Szidon Lipót utazó Bécs. — Vieder Armin utazó Bécs.

Központi szálloda. Czobor Gyula dr. kir. al-ügyész Buziásfürdő. — Rudoyánszky Jenő dr. ügyvéd Budapest. — Vapela Imre bankigazgató Budapest. — Keller Ottó igazgató Bécs. — Dardai Ede igazgató Budapest. — Bárony Imre magánzó Oros-háza. — Teffert Károly gyógyszerész Elek. — Dénes Jakap dr. ügyvéd Buttyin. — Pfeifer Péter hivatalnok Nagyvárad. — Tauber Vilmos mérnök Temesvár. — Moser Kálmán birtokos Csálos. — Zlinsky János dr. ügyvéd Budapest. — Csiky Mihály birtokos Alváca. — Adler László utazó Budapest. — Bretz Agoston utazó Budapest. — Eichner Sándor utazó Budapest. — Dótor Lipót utazó Budapest. — Steiner Géza utazó Budapest. — Schneider György utazó Bécs. — Braverman Armin utazó Galac. — Weisz Hugó utazó Budapest. — Panker Armin

Néhány napig maradék elárusítás!

utazó Budapest. — Schuchard Károly utazó Bécs. — Molnar Lajos utazó Budapest. — Kotányi Jenő utazó Budapest. — Schaffer Károly utazó Budapest. — Vass szálloda. Hoffer Imre utazó Budapest. — Weisz Herman utazó Budapest. — Schönvald Imre utazó Budapest. — Veisz Dávid utazó Budapest. — Haucher Kelemen utazó Paris. — Weiszblum Antal utazó Budapest. — Campián György s. jegyző és neje F. Varsánd. — Valdman Ernő mérnök Berlin. — Sugatagi E. emér magánzó Rónaszék. — Heller Rudolf utazó Bécs. — Pécsi Albert hivatalnok Szeged. — Gerliczei János iparos Kecskemét. — Walenstein J. utazó Budapest.

Nemzeti Színház.

B) bérlet.

B) bérlet.

Pénteken, 1907. évi november hó 22 én:

A polgármester ur.

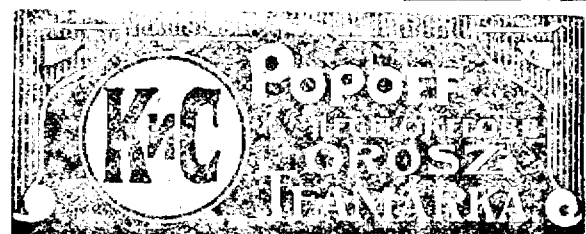
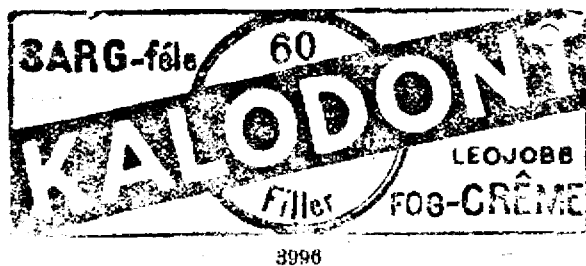
Vigjáték 3 felvonásban. Írta: Kadelburg G. Fordította: Timár Szaniszló.

S Z E M É L Y E K:

Süteő Várnai Jenő. Gerli-falvi, ve. e. Delli Lajos.
Ilona, neje Szilágyi B. Dr. Szekerényi Marikázi M.
Agota, leánya Novák Irén. Dr. Solymár Ujj Kálmán.
Piroksa Körössy Juci. Kalmár Zsófi Zalai Margit.

Készlete este 7 óra táj árákor.

NYILTEN.

Ügyeljünk az eredeti orosz vámszállagra és az eredeti csomagolásra, melyen a védjegy K. & C. látható.

Kapható: Volték és Weiss-nál. 3954

Öltöny szöveteket

leszállított árban

272

árusítunk.

Nagy megtakarítás!

Szolid kiszolgálás!

Parmetező javítások elfogadtatnak.

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyár-árakon.

A szivattyú hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlő magvak, héjak és egyéb tisztatlanságok szonnal továbbíthatnak, ezáltal a szivattyú nem remlik és a bort nem renthatja, a gépezet jó működésért 8 évi jótállás, ingyen javítás.

Tűzi fecskendők

Selyő szelepekkel. Közös-geknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros víz használata nélkül sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működésért 8 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységes csavarok és a legjobb minőségű beüti gummirozet, kendercsövek

• legolcsóbb árban.

Kutak

• hozzávaló

csövekkel

olcsóbbak és többek, mint bármely más vagy külföldi gyárban.

Hönig Otto

M. királyi szabadalmazott tűzi fecskendő és szivattyú készítő. 290

Arad, Rákóczi-tér 17

Weisz Márton

uri női és gyermek cipész.

Van szerencsém Aradváros és vidéke nagyszerű közönségének becses tudomására adni, hogy az őszi idény beálltával a legfinomabb

női- és férfi cipőket

mindenféle kivitelben, valamint a legtartósabb

gyermek-cipőket készítek.

Becsés megrendeléseket kérve

Weisz Márton

uri- és női cipész

Arad, Deák Ferenc-utca 4. sz.

Sirolin

Emeli az érvényet és a testet, megvédi a köhögést, eldőlést, elhízást.

Tüdőbetegségek, hurutok, száraz-köhöges, skrofulozis, influenza

cillen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlja.

Mint hogy értékes utazásokat is kínálunk, kérjen mindenestül „Roche” eredeti csomagolását.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc).

„Roche”

Kapható orvosai rendelése a gyógyszertárban. — Az érvényesítő 4. — 1906.

Vanszerencsém a nagyérdemű közönséggel tudatni, hogy alólírott nál széleskörű ismeretséggel fogva

ügynökségem

az alább nevezett módon fogom eszközölni.

Vevők és bérbevevők

semmiféle

jutalékot nem tartoznak fizetni,

de azért pontosan és lelkiismeretesen lesznek kiszolgálva.

Eszközlöm házak, vendéglők, földek, borok eladását. Bérházak, vendéglők, földek bérbeadását. Eladók, valamint bérbeadókat felhívom, hogy szíveskedjenek eladandó vagy bérbeadandó dolgait nálam mindig és mielőbb bejelenteni.

Tisztelettel 2678

Colophon István

ügynök

Kápolna-utca 15. sz.

Ertesítés!

Aradon, Atzél Péter-utca sarok, a színház főbejáratával szemben, Zrinyi-utca.

Van szerencsém értesíteni Arad és vidéke nagyrabecsült közönségét, miszerint a közelgő idény beálltával raktáromat mindenemű bőrökkel felszereltem, melyből a legszebb és legjobb kivitelű 2632

uri és hölgy cipőket

készítek,

miért is becses rendelésüket kérem vagyok kitűnő tisztelettel

Wolf J.

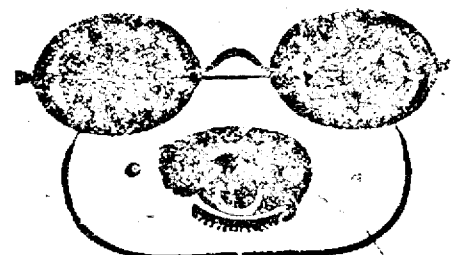
uri és hölgy cipész.

Elszörendő látszerész úr!

DICK SAMU

órák és látszerész

Arad Andrassy-tér és Weltzer János-utca sarkán

Elad és javít mindennemű órákat két évi jótállás mellett a legolcsóbb áron. Raktáron tart mindennemű színházi látszerket a legkülönbözőbb kivitelben, legfinomabb lorgnettek, orrcsüptetők és szemüvegek, arany, ezüst, nickel és tokenbékák csont keretekben, legjobb üvegekkel.

Nagy raktár sűrűségi fokmérőkben, bor, must és szesz részére, továbbá mindenféle hőmérők, mindennemű kivitelben. 2413

Szemüvegek és orrcsüptetők orvosi rendelet szerint azonnal készíttetnek.

TEA

Saison.

Legzamatosabb

TEA és RUM.

Vojtek és Weisz

drogueria

Aradon.

Lábizzadás, hónaljizzadás

ellen meglepő jó hatású szer a Hajós-féle

általános hintőpor,

szárit, — szagtalanít.

Ára egy doboznak 70 fillér.

313

Tyúkszemétől

mindenki megszabadul a világhírű törvényesen védett Hajós-féle

ANAGALLIN

használata által. — Ára egy üvegnek 70 fillér.

„NEVER“

amerikai gummi különlegesség, a képzelhető legjobb övszer. 6 db egy eredeti fémdobozban 2 kor.

Poloskák kiirtására legjobb szer a Phenolsav.

Ára egy üvegnek 70 fill.

Fenti szerek valódi minőségben kaphatók:

Hajós Árpád

gyógyszertára és gyógyszerészeti laboratóriumában

Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

Városi hirdetmények.

Arad szab. kir. város polgármesterétől.

5204/1907. pm.

Hirdetés.

Arad szab. kir. város törvényhatósági bizottságának 34189/652 — 1907 szám alatt hozott határozatánál fogva 1907. év november hó 23-ik napjának délután 4 órájára

Rendkívüli kögyülés-t, hirdetek

Tárgy:

A „városi gépüzemek igazgatója“ állásnak választás útján való betöltése.

Aradon, 1907. évi november hó 18-án.

Varjassy Lajos
polgármester.

21322—1907. kh.

Hirdetmény.

A dísznövágási időszak beállta folytán figyelemztetem az érdekelteket, hogy a mennyiben a város területén levő nagyobb telkeken vagy a város szélén sertéseket óhajtának perzselni, úgy az engedély kinyerése végett előzőleg a hivatalomnak tűzrendészeti osztályánál kötelesek jelentkezni.

A mennyiben ezen hirdetményben foglaltaknak eleget nem tennének és engedély nélkül eszközölnék a perzselést, úgy a mulasztók ellen az 1879. évi XL. t.-c. 141. §-a alapján a kihágási eljárást meg fogom indíttatni.

Arad, 1907. évi november hó 13-án.

Green,
h. főkapitány.

33840 — 1907. sz.

Hirdetmény.

Az 1907. évi október hónapban engedélyezett italmérések várható forgalmáról az aradi m. kir. pénzügyőri biztosság által küldött összeírási jegyzék 7 darab ívét az állami jövedékről szóló 1899. XXV. t.-c. 17. §-a és az erre vonatkozó utasítás 17. §-a értelmében 1907. évi november hó 14-től számítandó 8 napra a városi fogyasztási adófelügyelőségnek közszemlére azal tesszük ki, hogy azokat az érdekelteket, névszerint Galli Ferenc, Szabó Lajos, Torányi Mária, Grishaber Lipótné, Kovács Arthur, Lévyay Ferenc, Schmiedt Miklós, kik italmérési engedélyt kaptak, nemcsak megtekinthetik, hanem az azokban kitüntetett forgalmi adatokra nézve úgy nevezeteket, mint az aradi kereskedelmi testület és az ipartestület is nyújthatnak be a fentebb jelzett idő alatt a városi fogyasztási adófelügyelőségnek észrevételeket.

Aradon, 1907. évi november hó 8-án.

A városi tanács.

Kerekes Pál

gép harisnya kötészete

ARAD, Kossuth-utca 66. szám.

Elfogad megrendeléseket új harisnyák megkötésére, használt harisnyákat megfélézésre. Készít mindennemű férfi női és gyermekharisnyákat minden színben és erősségben. Továbbá gamasnit, alsószoknyát, keztyűt, gyermek-ruhát, alsó inget és nadrágot trikót derekat, hálósapkát, térdmelegítőt stb. 2588

APRÓ HIRDETESEK.

A kinek

ismeretség híján

háztársra, nevelőre, üzletvezetőre, konyvelőre, segédre, ispánra, gazdatisztára, kulcsárra, vinczellőre, kertészre,	kulcsárra, gazdasszonyra, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy trodaszolgára, pénzbeszedőre, házmesterre, stb.-re van szüksége.
--	---

Aki

eladni kíván

bútor, songorát, bort, gyümölcsöt, gabonát,	üzletet, műhelyt, lakást stb.; vagy
---	--

Aki

bérbeadni kíván

birtokot, házat, vadászterületet,	halászatot, telket, kocsit, lovat,
---	---

Aki

mindenestét vétel vagy bérbe vétel céljából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kíván: legelősebben érteztetve, ha az

„ARADI KÖZLÖNY”

kís hirdetés

rovatait használja.

Mi történt már megint?

Miért duzzog? Azt gondolja, jó lesz így? Válaszoljon! Cs. K. F.
2764

Egy jó karban lévő

üzletberendezés fűszer-, rőfös és rövidáru állványokkal eladó Schreiber Hermannál, Ménesen. 2746

Egy teljesen jó karban lévő

pedálos cimbalom és hegedű jutányos áron eladó. Kazinczy-utca 11. szám alatt. 2748

Rongált dobozu levélpapírokat

minden elfogadható áron kiárulit Ingusz I. és Fia könyvkereskedése Arad. 361

Butorok eladók!

Elköltözés miatt mindenféle szobabutorok eladók! — Ugyanott egy 2 szobás kis lakás kiadó. Aranykő-utca 20. szám alatt.

Szolid, intelligens,

jó modoru, gyermekkertészre kerestetik 3 gyermekhez. Cim a kiadóhivatalban.

Új könyvek

50—90%-os alkalmi árleszállítással, mely 1908. február 1-ig marad érvényben. Kizárólag jó művek. Árjegyzék ingyen. Kerpel Izso könyvkereskedése Arad. 1921

Szalonna

téli perzselt 68, tiszta sertés zsír 72, sertéshus 72 kr. és minden hentes áru a legjutányosabb napi áron kapható Garai Károly hentesüzletéből Aradon, Boczkó-utca 2. szám. 2762

Azon urral, ki

ezen lapra figyelmeztetett, holnap d. u. 5—6 óra közt találkozhatom a Forray-utca, Nádasdy-palotában levő Zinner Vilmos mű-órás és ékszerész kirakata előtt.

Férjhez mennék

azon urhoz, a ki arról biztosít, hogy a karika gyűrűt Zinner Vilmos ékszerésznél veszi meg, ahol jól és olcsón lehet vásárolni.

351

Hálás leszek

azon nemesszívű hölgynek, ki, hogy a hivatalból el ne késsek, megveszi azon szép és olcsó zsebórát, a melyet Zinner Vilmos mű-órás, Forray-utcai kirakata-ba láttam.

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI

SZÉNSAV-MŰVEK

ujjonnan berendezve

kartelen kívül szállítanak azonnal bármilyen mennyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony

SZÉNSAVAT

a világhírű buziásfürdői szénsavforrásokból szikvizgyártáshoz, vendéglősöknek és egyéb ipari célokra.

! Legkiadósabb természetes szénsav!

A Budapest székesfővárosi vegyészeti és élelmiszer vizsgálati intézet 1907. évi 4615. sz. vegyelemzési bizonyítványának kivonata: „Szaga és íze; rendes. SZÉNSAVTARTALMA: 99-57%.

A vizsgálat foly. szénsav ezek után a közegészségügyi követelményeknek teljesen megfelel és magas szénsavtartalma alapján igen jónak minősíthető.”

Felvilágosítással készségesen szolgál Muschong-Buziásfürdői szénsavművek és ásványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn. Bürgönyosim: Muschong, Buziásfürdő. — Interurban telefon 18. sz. 3907

26961—1907. szám.

Haszonbérbeadási árverési hirdetmény.

Alólirott m. kir. államjóságigazgatóság ezennel közhírré teszi, hogy a néhai László Anna-féle 601³³⁴/1600 holdas belső s külső gazdasági épületekkel ellátott szászcsanádi s kiscsergedi (Alsó Fehérmegye) kincstári birtokoknak 1907. évi október hó 1 től 1913. évi szeptember 30 ig, vagyis hat évre leendő haszonbérbe adása iránt az aradi m. kir. államjóságigazgatóságnál 1907. évi december hó 21-én délelőtt 9 órakor — felsőbb jóváhagyás fenntartásával — nyilvános szóbeli árverés fog tartatni.

Kikiáltási évi bérösszeg 1400 korona.

Báratpénz a kikiáltási ár 10%-a, mely összeget ajánlattevők az árverés megkezdése előtt letenni tartoznak.

Az új bérlő köteles az eddigi bérlő által tett minden gazdasági munkálatot átvenni és megtéríteni.

Ajánlattevők kívánatra igazolni tartoznak vagyoni állásukat és bérlői képességüket.

Oly kincstári bérlők, kik haszonbérrel vannak hátralékban, továbbá oly egyének, kik csőd, gyámság, illetőleg gondnokság alatt állanak, vagy akik nyereség vágyból eredő büntetést elítéltek, az árverésben részt nem vehetnek.

Bérbeadó kincstár fenntartja magának, hogy a beérkezett, illetve tett ajánlatok közül, tekintet nélkül a megajánlott bérösszegre — szabadon választhat.

A haszonbéri feltételek az aradi m. kir. államjóságigazgatóságnál megtekinthetők.

Aradon, 1907. évi november hó 17-én.

2756

Magyar kir. Államjóságigazgatóság.

(Utánnnyomás nem díjaztatik.)

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Nyomatott Kurzweil János és Társa budapesti festékgyáranak festékével.

Egy ügyes fiatal segéd

azonnali belépésre kerestetik helybeli nagy cipőkereskedésben. Cim a kiadóban. 2765

Egy jó karban lévő 2 lóerős

gázmotor

jutányos áron eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Fogorvosi

és

fogtechnikai műterem.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy Aradon, József főherceg-ut 1. sz. házban

fogorvosi és fogtechnikai

műtermet nyitottam, a hol minden a szakmába illő műtétet pontosan és és jutányosan végzek.

Kiváló tisztelettel

VAJDA BENŐ

1572

fogorvos.

Meghívó!

Kovaszinc hegyközség

f. é. november hó 22-én délelőtt 9 órakor

rendes évi utolsó hegyközségi

közgyűlést

tart, melyre a t. szőlőbirtokos urak tisztelettel meghívattak.

Tárgy:

1. Az 1906 évi számadások átadása.

2. 1908. évi költségvetés elfogadása.

Kovaszincz, 1907. évi szeptember hó 26-án. 2763

Hegyközségi elnökség.

Most jelent meg!

A „Költők Világa” című anthologia harmadik kötete. E mű hézagpótló, olcsó, paedagogiailag is fontos, s a családban nélkülözhetetlen. Kötve 3 korona, fűzve 2 korona. Tanulók fele áron szerezhetik meg a szerzőnél

Baboss László

ügyvédnél

Nagykanizsa, Báthory-utca 12.